

8. Lekcja

ósmą

osiem *eight*
ósmą *eighth*

PLURAL PRONOUNS.
PLURAL PRESENT-TENSE.
PLURAL PAST-TENSE.
USES OF się.
VERBS OF EVERYDAY ACTIVITY
MINI-LESSON: *OVERVIEW OF PARTICIPLES*

baran *ram. Aries. marzec March. w marcu. kwiecień April. w kwietniu*

Konwersacje:

8.A. Nowy dom	399
<i>Problems in building one's own house.</i>	
8.B. Od dawna	410
<i>Introducing people who already know each other.</i>	
8.C. Co za spotkanie!	420
<i>A surprise meeting.</i>	
8.D.1. Nudzisz się?	428
<i>How to tell when one is having a "good time"?</i>	
8.D.2. Jak to się mówi?	431
<i>How does one say 'computer science' in Polish?</i>	
8.E. Poczekamy	443
<i>Missing a train.</i>	

8.A. Nowy dom

Joasia: Słyszałam, że państwo budują nowy dom.

Janusz: Tak, to prawda. Budujemy go już prawie rok <dwa lata>. Wkrótce będzie wreszcie gotowy.

Joasia: Dlaczego budowa trwa tak długo?

Janusz: Bo ciągle są kłopoty, albo z pracownikami, albo z materiałami.

Joasia: Kiedy państwo się przeprowadzają?

Janusz: Chyba w następnym miesiącu <tygodniu, roku>.

I've heard that you [male+female] are building a new house.

Yes, that's right, we have been building it for almost a year <two years> already. Soon it will be finally ready.

Why is the construction lasting so long?

Because there are continually problems, either with the workers or with the materials.

When are you [male+female] moving?

Probably next month <week, year>.

8. LEKCJA ÓSMA

Do zapamiętania

Budujemy go prawie rok.
Budujemy nowy dom.
Ciągłe są kłopoty z pracownikami.
Dlaczego budowa trwa tak długo?
Dom wkrótce będzie wreszcie gotowy.
Kiedy państwo się przeprowadzają?

Przeprowadzamy się w następnym miesiącu.
Rozumiem, że państwo budują nowy dom.
Są kłopoty z pracownikami.
Słyszałem (-am), że państwo budują nowy dom.

Uwagi

akademik *mi* dormitory
budowa *f* construction, process of building
budować *-duję -dujesz impf, zbudować impf*
build
długi *aj* long. *av* długo
kłopoty *pl* problems, troubles
można *+infin* one may, one can
obecny *aj* present. *av* obecnie

państwo *you-male+female (formal)*.
przeprowadzić się *-dzą -dzisz pf,*
przeprowadzać się *impf* move
Stany Zjednoczone United States
trwać *-am -asz impf* last
zamiar *mi* intention. **Mieć zamiar** *+infin* intend
zdrowie *n* health
życie *n* life. **w swoim życiu** in one's life

Pytania

1. Kto buduje nowy dom?
2. Jak długo trwa budowa domu? Dlaczego budowa trwa tak długo?
3. Kiedy dom będzie wreszcie gotowy? Kiedy Janusz i żona przeprowadzają się?
4. Czy mieszkasz w nowym domu czy w starym? A może mieszkasz w akademiku?
5. Czy chciał(a)byś zbudować nowy dom? Dlaczego (nie)? Gdzie chciał(a)byś go zbudować? Jaki dom chciał(a)byś zbudować? Czy zaangażował(a)byś architekta?
6. Jak długo zwykle trwa budowa nowego domu?
7. Jakie mogą być kłopoty z nowym domem? ze starym domem?
8. Czy często przeprowadzałeś (przeprowadzałaś) się w swoim życiu? Czy zawsze mieszkałeś (mieszkałaś) w tym samym mieście? w tym samym domu?
9. Z czym jeszcze można mieć kłopoty? Masz obecnie jakieś kłopoty z czymś lub z kimś? Jakie? Może ze zdrowiem? Z kolegą czy koleżanką? Z życiem?

Prawdziwa historia

Państwo Mroczyńscy kupili dużą *działkę* poza miastem na której budują nowy dom. *Zaangażowali* najlepszego architekta w mieście. Na razie jednak, *mimo*, że ten dom buduje się prawie rok, *istnieje* on tylko na *papierze*. Budowa trwa tak długo, i jest *tyle kłopotów* z nim, że państwo Mroczyńscy *zastanawiają się*, czy to wszystko *ma sens*. Ceny materiałów ciągle idą w *górze*, i prawie nic nie *robi się* dobrze i *na czas*. Kiedy *pracownicy* instalowali *parkiet*, *porysowali* ściany, a teraz, kiedy instalują *ogrzewanie*, rysują parkiet. *Tymczasem* cena *benzyny* ciągle *rośnie* i Państwo Mroczyńscy będą musieli długo *dojeżdżać* do pracy, każde *osobno* i w inną *stronę*. Zastanawiają się, czy nie było *rozsądniej* kupić lepsze i większe mieszkanie w mieście, gdzie zresztą mieszka *większość ich znajomych*.

działka *f* plot. **angażować** -*uję -ujesz impf, pf zaangażować* hire. **mimo, że** even though. **istnieć** -*ję -ejesz exist*. **papier** *mi* paper. **tyle kłopotów** so many problems. **zastanawiać się** -*am -asz impf* consider. **mieć sens** make sense. **wart** *aj* worth it. **cena** *f* price. **w górę** upwards. **dziać się** *dzieje się* happen, occur. **na czas** on time. **pracownik** *mp* worker, *Npl* **pracownicy**. **parkiet** *mi* parquet floor, **rysować** -*suję -sujesz impf, pf* **porysować** (*here:*) scratch. **ogrzewanie** *n* heating. **tymczasem** *av* in the meantime. **benzyna** *f* gasoline. **rosnąć** -*snę -śniesz impf* grow. **dojechać** →*jechać pf, impf* **dojeżdżać** commute. **osobno** *av* separately. **strona** *f* direction. **rozsądny** *aj* sensible. **większość** *f* majority. **ich znajomych** of their acquaintances-*Gpl*.

Pytania do Joasi: Skąd pani wie, że państwo Mroczyńscy budują nowy dom? Czy pani jest zazdrosna? Czy pani sama by chciała zbudować taki dom? Dlaczego (nie)? Czy pani jest całkowicie-*totally* zadowolona ze swojego obecnego mieszkania? Czy pani ma jakieś horror-story w związku-*in connection* z pracownikami w domu? Czy pani zna państwa Mroczyńskich dostatecznie-*sufficiently* dobrze, żeby wiedzieć, jak wygląda ich obecny dom czy mieszkanie? Czy pani zgadza się z nimi, że na ogół-*in general* budowa nowego domu poza miastem to był dobry pomysł? Czy pani teraz będzie odwiedzać państwa Mroczyńskich mniej często?

Pytania do Janusza: Od jak długo pan i pana żona planują budowę tego domu? Jak dawno temu państwo kupili tę działkę? Jak wygląda okolice-*vicinity* tego nowego domu? Jakie ogrzewanie państwo instalują? Kaloryfery-*radiators*? Elektryczne? Z ogrzewanym powietrzem? A okna? Czy będą podwójne-*double* czy potrójne szyby-*panes*? Czy okolica ma wodociągi-*waterpipes* i kanalizację-*sewer system*? Czy państwo teraz będą musieli kupić drugi samochód? Może państwo już mają drugi samochód? Jak dzieci będą dojeżdżać teraz do szkoły? Czy ochrona-*security system* będzie potrzebna-*necessary*? Czy to nie będzie dużo kosztować? Jakie inne nieprzewidywalne-*unforeseen* koszty są związane-*connected* z tym nowym domem?

8. LEKCJA ÓSMA

An internet search under **dom twoich marzeń** 'house of your dreams' yields lots of results. This house can be ordered from a development company for around 350,000 PLN (new Polish zlotys), or around \$125,000. Basic house vocabulary: **chodnik** *mi* sidewalk. **dach** *mi* roof. **garaż** *mi* garage. **kominek** *mi* fireplace. **kosiarka** *-rek f* lawn-mower. **krzew** *mi* shrub. **mur** *mi* brick wall. **ogrodzenie** *n* fence. **podjazd** *mi* driveway. **podworze** *n* yard. **trawa** *f* grass. **trawnik** *mi* lawn, **wejście** *n* entrance.

GRAMATYKA 8.A.

STRESS OF NEGATED ONE-SYLLABLE VERBS

Remember that **nie** can never be separated from the verb it is negating. If a negated verb form has one syllable, stress will fall on the negative particle **nie**, which, as far as pronunciation is concerned, is part of the verb: **NIE wiem** *I don't know*, **NIE chcę** *I don't want (to)*, **NIE dam** *I won't give*, **NIE martw się** *don't worry*, **NIE dziw się** *don't be surprised*, **NIE bój się** *don't be afraid*, **NIE wstydz się** *don't be embarrassed*.

THE PRAGMATIC VS. THE FORMAL CONJUGATIONAL SYSTEM. From the formal point of view, the Polish verb makes use of 1st person, 2nd person, and 3rd person forms in both singular and plural. From the pragmatic point of view, it also makes use of the 3rd person forms of the verb, both singular and plural, in combination with the pronouns **pan**, **pani**, **państwo** as de facto 2nd-person forms of formal or titled address. The full system looks like this:

	singular	plural
1st person	(ja) czytam	(my) czytamy
2nd person informal	(ty) czytasz	(wy) czytacie
2nd person formal	(pan, pani) czyta	(państwo) czytają
3rd person	(on, ona, ono) czyta	(one, oni) czytają

PLURAL PRONOUNS. The plural personal pronouns are as follows:

1.p.pl. my we	3.p.pl. oni <i>they (masc..pers.)</i>
2.p.pl. wy <i>you (pl., informal)</i>	3.p.pl. one <i>they (non-masc.-pers.)</i>

As with the singular pronouns **ja** and **ty**, the plural 1st and 2nd person pronouns **my** and **wy** are usually omitted with a finite verb (i.e., a verb with personal endings), while the 3rd person pronouns **oni** and **one** usually *are* used. One uses **oni** to refer to an all-male or mixed male and female group: in other words, to a group consisting of at least one male. The pronoun **one** is used to refer to any other kind of group. For a mixed female and non-female, but still not male, group (for example, women and children), one uses **one**:

Idą twoi bracia. <i>Here come your brothers.</i>	Oni idą.
Idą Janek i Zofia. <i>Here come Janek and Zofia.</i>	Oni idą.
Idą moje siostry. <i>Here come my sisters.</i>	One idą.
Nasze dzieci idą. <i>Our children are coming.</i>	One idą.
Idzie moja żona z dziećmi. <i>Here come my wife</i>	One idą.

8. LEKCJA ÓSMA

With the children.

Statistically speaking, since most personal groups are of mixed gender, **oni** will be encountered more often, but it should not be used as a casual substitute for **one**. The Accusative plurals of **oni** and **one** are **ich (nich)** and **je (nie)**, respectively:

Idą moi bracia. Oni idą. Widzisz ich? Czekam na nich. *Here come my brothers. They are coming. Do you see them? I'm waiting for them.*

Idą moje siostry. One idą. Znasz je? Czekam na nie. *Here come my sisters. They are coming. Do you know them? I'm waiting for them.*

3RD. PERS. PL. PRONOUNS OF FORMAL (TITLED) ADDRESS. The plural of **(ten) pan** is **(ci) panowie** (*these, those*) gentlemen, and the plural of **(ta) pani** is **(te) panie** (*these, those*) ladies. The form **(ci) państwo** (*these, those*) people is a singular-appearing noun with plural meaning and agreement; it is often used in the meaning 'ladies and gentlemen' or 'Mr. and Mrs.' Its Genitive/Accusative form is **państwa**; the Dative is **państwu**; the Instrumental is **państwem**; and the Locative is, irregularly, **państwu**. Here are some notes on the use of **państwo**:

1. The word **państwo** is used as a de facto pronoun of 2nd-person plural formal address, when the addressees are of mixed gender. In such use, **państwo** amounts to a conjunction of **pan** and **pani**: **Co państwo mówią?** *What are you (people, ladies and gentlemen) saying?* Less formally, **państwo** may be used with the 2nd pers. pl. form of the verb: **Kiedy państwo przeprowadzacie się?** *When are you people moving?*

2. When preceded by **ci** those (the masculine personal plural of **ten ta to**), **państwo** is used as a noun of polite reference meaning 'people': **Co mówią ci państwo?** *What are those people saying?*

3. **państwo** is used as a title in the sense of 'Mr. and Mrs.': **To są państwo Klimczakowie** *That's Mr. and Mrs. Klimczak.* **Państwo Mroczyńscy budują nowy dom.** *Mr. and Mrs. Mroczyński are building a new house.* Note from the examples that after **państwo** 'Mr. and Mrs.' Last names ending in **-ski** end in **-scy**, and last names ending in a consonant end in **-owie**.

4. **państwo** is often used in the sense 'ladies and gentlemen': **Dzień dobry państwu** *Hello, ladies and gentlemen-Dative!* **Witam państwa** *Welcome (literally, I welcome you), ladies and gentlemen!*

DIFFERENT WAYS OF SAYING 'YOU'. Polish has a more complex system of personal address than English does. Each of the following sentences can be translated as 'What are you working on?' The verb is **pracować** *-cuję -cujesz impf nad+I work on:*

Nad czym pracujesz? *2.p.sg. informal*

Nad czym pan pracuje? *2.p.sg. male formal*

Nad czym pani pracuje? *2.p.sg. female formal*

Nad czym mama <tata, profesor, etc.> **pracuje?** *2.p.sg. titled address*

Nad czym pracujecie? *2.p.pl. informal*

Nad czym państwo pracują? *2.p.pl. masc. pers. formal*

Nad czym państwo pracujecie? *2.p.pl. masc. pers. semi-formal*

Nad czym panowie pracują? *2.p.pl. male formal*

Nad czym panie pracują? *2.p.pl. female formal*

When **profesor** is used as a title of address it is usually preceded by **pan** or **pani**:

Kiedy pan profesor (pani profesor) ma konsultacje? *When do you have office hours, professor?*

SUMMARY OF PRONOUNS LEARNED UP TILL NOW. The Nominative, Dative, Accusative, and Instrumental forms of pronouns are summarized in the chart below:

Nominative	Dative	Accusative	Instrumental
co <i>what</i>	czemu	co	czym
kto <i>who</i>	komu	kogo	kim
nic <i>nothing</i>	niczemu	nic	niczym
nikt <i>no one</i>	nikomu	nikogo	nikim
ja <i>I</i>	mi, mnie	mnie	mną
ty <i>you sg</i>	ci, tobie	cię, ciebie	tobą
on <i>he</i>	mu, jemu, niemu	go, jego, niego	nim
ono <i>it</i>	mu, jemu, niemu	je, nie	nim
ona <i>she</i>	jej, niej	ją, nią	nią
my <i>we</i>	nam	nas	nami
wy <i>you pl.</i>	wam	was	wami
pan <i>male sg. title</i>	panu	pana	panem
panowie <i>pl of pan</i>	panom	panów	panami
pani <i>fem.sg.title</i>	pani	panią	panią
panie <i>pl. of pani</i>	paniom	panie	paniami
państwo <i>m.p.pl.title</i>	państwu	państwa	państwem
oni <i>they m.p.pl</i>	im, nim	ich, nich	nimi
one <i>they non-m.p.pl.</i>	im, nim	je, nie	nimi
reflexive (się)	sobie	się, siebie	sobą

8. LEKCJA ÓSMA

Alternate forms beginning with **n-** are used after prepositions: compare **pomagam im** *I help them-D* to **dzięki nim** *thanks to them-D*; **widzę ich** *I see them-A* to **czekam na nich** *I'm waiting for them-A*.

Here are three prepositional phrases for eliciting the above oblique cases:

dzięki+D 'thanks to, due to'

przez+A 'through, on account of, because of'

razem z+I 'together with'.

With **co**: **dzięki czemu** *due to what?*

przez co *through, on account of what?*

razem z czym *together with what?*

Practice with: **kto, co, ja, ty, on, ono, ona, my, wy, pan, panowie, pani, panie, państwo, oni, one.**

More and more up-scale Polish families choose to live in insular **osiedla strzeżone** 'guarded or gated communities'. This one is in the Mokotów district of Warsaw. Gated communities can disrupt traffic flow in cities, and they can have rules regulating resident behavior (for example, whether or when one is allowed to grill outside).

ĆWICZENIA 8.A.

8.1. 'Here come my brother and sister.' Choosing between **oni** and **one**.

- brat, siostra: a. Idzie brat **z siostrą**. *Here comes my brother with my sister.*
 b. **Oni** idą. *They are coming.*
 c. Czekam na **nich**. *I'm waiting for them.*

siostra, córka; wujek, ciocia; żona, koleżanka; syn, kolega; sąsiadka, sąsiad; kolega, narzeczona; koleżanka, dziecko; znajoma, matka.

8.2. 'Zbyszek and I'

- Zbyszek, stary przyjaciel: a. **Zbyszek to mój stary przyjaciel**. *Zbyszek's my old friend.*
 b. **Zbyszek jest moim starym przyjacielem**. *Zbyszek is my old friend.*
 c. **Zbyszek i ja jesteśmy starymi przyjaciółmi**. *Zbyszek and I are old friends.*

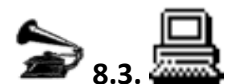
Jar(e)k, dobry kolega; Zenon, bliski krewny; Anna, stara znajoma; Zofia, nowa sąsiadka.

8.3. *Accusative vs. Instrumental vs. Dative of pronouns:*

- on: a. Często **go** widzę. *I see him often.*
 b. Często z **nim** się spotykam. *I often meet with him.*
 c. Często **mu** pomagam.

ona, ty, oni, pan, pani, one, wy, państwo, panowie, panie.

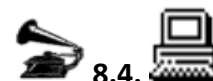
8. LEKCJA ÓSMA

8.4. *Review of Instrumental of personal nouns, singular and plural. razem z 'together with'*

- mój kolega: a. razem z **moim kolegą** *together with my colleague*
                         b. razem z moimi **kolegami** *together with my colleagues.*

nasz sąsiad, mój przyjaciel, moja znajoma, moje dziecko, moja siostra, nasz znajomy, mój brat, ten pan, ta pani.

FUTURE TENSE REVIEW

8.5. *Compound future tense using ł-forms, first-person singular:*

pamiętam to: Będę **to pamiętać (pamiętała)**. *I will remember that.*

pytam o coś, dziwię się, umiem to robić, mam czas, siedzę w domu, robię zakupy, cieszę się, zwiedzam-visit muzeum, mogę to zrobić, jestem cały czas w domu.

8.6. *Compound future of musieć have to. Preserve the person of the cue. Use both masculine and feminine gender. Alternatively, use the present and future of móc or chcieć.*

muszę długo czekać: **Będę musiał(a) długo czekać**. *I will have to wait a long time.*

muszę tu czekać, on musi dużo pracować, ona musi tu zostać, musisz coś kupić, musisz przyjść na moje przyjęcie, muszę gdzieś pójść, on musi jechać taksówką.

8.7. *Present imperfective to future and past perfective; 1st person sg. (review).*

- robić to: a. Już to **robię**.
                         b. Zaraz to **zrobię**.
                         c. Dopiero to **zrobiłem (-am)**.

mówić to, brać to, wracać tam, dawać to, widzieć to, pytać o to, czytać to, pisać to.

INSTRUMENTAL REVIEW

8.8. Answers to **Z czym masz kłopoty?** What do you have problems with?

mieszkanie: Mam kłopoty z **moim mieszkaniem**. *I have problems with my apartment.*

dom, praca, zadanie, życie, pralka, telewizor, samochód, kot, pies, ogrzewanie.

8.9. Answers to **Z kim masz kłopoty?** With whom do you have problems?

sąsiad: a. Mam kłopoty z **moim sąsiadem**. *I have problems with my neighbor.*
b. Mam kłopoty z **moimi sąsiadami**.

profesor, sąsiadka, przyjaciel*, dziecko*, siostra, brat*, rodzice *parents*.

*Irregular Instrumental form in the plural; see Lesson 6.

dzień, *Npl dni, Gpl dni*

godzina, *Npl godziny, Gpl godzin*

miesiąc, *Npl miesiące, Gpl miesiący*

minuta, *Npl minuty, Gpl minut*

rok, *Npl lata, Gpl lat*

tydzień, *Npl tygodnie, Gpl tygodni*

8.10. How long does it last? **trwać** 'last'. Use *Npl* after 2, 3, 4 and *Gpl* after numbers 5 and above. Use in present, past, and future.

przerwa-break, 15 min.: **Przerwa trwa (trwała, będzie trwać) piętnaście minut.**

film, 2 hours; **konferencja**, 4 days; **zebranie-meeting**, 20 minutes; **strajk**, 3 months; **semester**, 14 weeks; **susza-drought**, 12 years; **program**, 30 minutes; **urlop-leave of absence**, 1 week.

8. LEKCJA ÓSMA

Towarzyskie spotkanie *a social gathering*. However busy their schedules, Poles try to find time to spend time to meet with friends.

8.B. Od dawna

A social gathering. One person is surprised that two others know each other from somewhere else. Where from? We never find out.

Anna: Andrzej, czy znasz Bożenę?

Andrzej: Oczywiście, znamy się od dawna.

Anna: Naprawdę?

Andrzej: O tak, Bożena i ja jesteśmy dobrymi <najlepszymi> przyjaciółmi.

Anna: Ciekawa jestem, skąd wy się znacie?

Andrzej: Naprawdę nie pamiętam.

Anna: To nie jest możliwe. <Nie wierzę. Chyba pamiętasz, tylko nie chcesz powiedzieć skąd.>

Andrzej, do you know Bożena?

Sure, we've known each for a long time.

Really?

Oh yes, Bożena and I are old <best> friends.

I'm curious, where do you know each other from?

I really don't remember.

That's impossible. <You probably remember, but you just don't want to say from where.>

Do zapamiętania:

Bożena i ja znamy się od dość dawna.
Ciekaw(a) jestem, skąd wy się znacie?
Czy wy się znacie?
Jesteśmy dobrymi przyjaciółmi.
Naprawdę nie pamiętam.

Nie chcę powiedzieć.
Pamiętasz, tylko nie chcesz powiedzieć.
Skąd wy się znacie?
To jest niemożliwe.

Uwagi

bawić się –*wię* –*wisz impf* play. **dobrze się bawić** have a good time.
od dawna for a long time
przeważnie *av* predominantly
się. Note the use of **się** in the sense 'each other' in these phrases:

wy się znacie you-pl. know each other.
dobrze się znamy we know each other well
gdzie się poznaliście where did you meet each other?
tajemnica *f* secret
wierzyć –*rzę* –*rzysz impf +D* believe

Pytania

1. Czy Andrzej i Bożena się znają? Skąd oni się znają? Czy dobrze się znają? Czy znają się od dawna? Jak myślisz, gdzie oni mogli się poznać?
3. Czy Andrzej nie pamięta, gdzie oni się poznali, czy po prostu nie chce powiedzieć gdzie?
4. Czy to jest możliwe, że Andrzej nie pamięta, gdzie on i Bożena się poznali?
5. Czy pamiętasz, gdzie poznałeś (poznałaś) swojego najlepszego przyjaciela (swoją najlepszą przyjaciółkę)? Gdzie?
6. Czy dobrze znasz przeważnie ludzi z twojego wąskiego-*narrow* kierunku studiów-*area of studies*, czy raczej znasz ludzi z różnych kierunków?
7. Gdzie na dużym uniwersytecie można poznać ludzi z innych kierunków studiów?

8. LEKCJA ÓSMA

Prawdziwa historia

Anna i Andrzej są dobrymi kolegami. Studiują *razem* w szkole *handlowej*. Anna studiuje marketing, a Andrzej *zarządzanie*. Razem z różnymi innymi kolegami ze szkoły handlowej idą dziś wieczorem na dyskotekę, żeby *się pobawić*. Anna, jak zwykle, jest organizatorką *tej imprezy*. Ona myśli, że Andrzej *pewnie* będzie chciał poznać jej nową koleżankę Bożenę, którą poznała niedawno na innej imprezie i którą zaprosiła na *dzisiejszą*. Okazuje się jednak, że Andrzej i Bożena już dość dobrze się znają. Są nawet dobrymi przyjaciółmi, mówi Andrzej. Anna bardzo *się dziwi*. Nie może zrozumieć, skąd Andrzej i Bożena mogą się znać, *skoro* Bożena nie jest stąd i jest na zupełnie innym *kierunku*. Ani Andrzej ani Bożena nie chce powiedzieć skąd oni się znają. Czy to jest *prawdopodobne*, że nie pamiętają? Nie, to jest *wprost* niemożliwe, myśli Anna. Jak się okazuje, Anna ma rację. Poznali się dwa miesiące wcześniej w siłowni, gdzie jeżdżą *obok siebie* rano na *rowerkach* prawie codziennie o godzinie piątej rano.

razem together. **handlowy** *aj* business, trade. **zarządzanie** *n* management. **bawić się** –*wię* – *wisz*, *impf*, *pf* **pobawić się** enjoy oneself, have a good time. **tej imprezy** of the event. **pewnie** *av* surely. **dzisiejszy** *aj* today's. **dziwić się** –*wię* –*wisz* *impf* be surprised. **skoro** *av* since. **kierunek** *mi* direction, course of studies. **prawdopodobny** *aj* probable, likely. **wprost** *av* simply. **siłownia** *f* gym. **obok siebie** *next to each other*. **rowerek** –*rku* *mi* (*here:*) spinning bike.

Pytania do Anny: Dla jakiego rodzaju-*for what kind of firm* chciałabyś pracować po ukończeniu-*after finishing* szkoły handlowej ze specjalizacją z marketingu? Czy jesteś na tych samych zajęciach, co Andrzej? Gdzie poznałeś Bożenę, skoro ona nie jest stąd i studiuje na zupełnie innym kierunku? Skąd ona jest, i co ona właściwie studiuje? Jeśli dzisiejsza zabawa jest zorganizowana przez ciebie, to co musiałaś załatwić? Czy lubisz organizować imprezy i ludzi? Jeśli tak, to może to ty powinnaś studiować zarządzanie zamiast-*instead of* marketingu, a nie Andrzej.

Pytania do Andrzeja: Gdzie poznałeś Bożenę? Pewnie pamiętasz. Dlaczego nie chcesz powiedzieć Annie, że poznałaś ją w siłowni? Czy coś poważnego-*serious* łączy-*connect* cię z nią, i dlatego nie chcesz jej mówić, że widzisz się z nią prawie codziennie w siłowni? Czy widzisz się z Bożeną też poza siłownią? Może pijecie kawę ze sobą po ćwiczeniach-*after the exercises* w małej kawiarence-*coffee shop* przy siłowni? Czy wiedziałaś, że ona będzie tu dzisiaj? Czy cieszysz się? Co jeszcze robisz w siłowni oprócz jeździć na rowerku? Podnosisz ciężary-*lift weights*? Biegasz? Ćwiczysz się-*exercise* na stepperze? Dbasz o-*care about* swoją sylwetkę i formę?

GRAMATYKA 8.B.

FULL PRESENT TENSE OF THE VERB. The citation form of the verb (the form used by dictionaries) is the infinitive, which in Polish ends either in **-ć** (as **pytać** *ask*, **iść** *go*) or, with a few verbs, in **-c** (as **pomóc** *help*, **móc** *be able*). In combination with each infinitive, one needs to learn the corresponding 1st person and 2nd person singular forms. The other forms of the present tense may be predicted from the 1st and 2nd-person forms.

The 2nd person sg. is used as a memorization form rather than some other form, because it is the logically sequential form after the 1st person sg. Some verbs occur only in the 3rd person, so the citation of a verb in the 3rd person can be used to indicate such verbs, cf. **wydawać się** *wydaje się* seem, appear.

Verbs are classified according to the present-tense endings. Different ending-sets are referred to as 'conjugations':

1. First Conjugation: Verbs in **-ę -esz**:

	singular	plural
1st person	-ę	-emy
2nd person	-esz	-ecie
3rd person	-e	-ą

For example:

chcieć *chcę chcesz want*

chcę *I want*

chcesz *you want*

chce *he, she wants*

chcemy *we want*

chcecie *you want-pl*

chcą *they want*

If there is a change in the stem between the 1st person and the 2nd person, then the 3rd person plural will have the same stem as the 1st person singular, and the other forms will have the same stem as the 2nd person singular; see

iść *idę idziesz go* (on foot; det.); stem in **id-** or **idź-**.

idę *I go*

idziesz *you go*

idzie *he, she, it goes*

idziemy *we go*

idziecie *you go-pl*

idą *they go*

8. LEKCJA ÓSMA

---

móc *mogę* *możesz* be able; stem in **mog-** or **moż-**.

mogę <i>I can</i>	możemy <i>we can</i>
możesz <i>you can</i>	możecie <i>you can-pl</i>
może <i>he, she, it can</i>	mogą <i>they can</i>

brać *biorę* *bierzesz* take; stem in **bior-** or **bierz-**.

biorę <i>I take</i>	bierzemy <i>we take</i>
bierzesz <i>you take</i>	bierzecie <i>you take-pl</i>
bierze <i>he, she, it takes</i>	biorą <i>they take.</i>

The First Conjugation contains a great many subtypes, with which one gradually becomes familiar. One major subtype, containing thousands of verbs, consists of verbs in **-ować -ujesz -ujesz**, for example

całować *łuję -łujesz* kiss

całuję <i>I kiss</i>	całujemy <i>we kiss</i>
całujesz <i>you (sg.) kiss</i>	całujecie <i>you (pl.) kiss</i>
całuje <i>he, she, it kisses</i>	całują <i>they kiss.</i>

2. Second Conjugation: Verbs in **-ę -isz** or **-ę -ysz**:

2a. Verbs in **-ę -isz**:

	singular	plural
1st person	-(i)ę	-imy (-ymy)
2nd person	-isz (-ysz)	-icie (-ycie)
3rd person	-i (-y)	-(i)ą

For example:

lubić *lubię lubisz* like

lubię <i>I like</i>	lubimy <i>we like</i>
lubisz <i>you like</i>	lubicie <i>you like-pl</i>
lubi <i>he, she, it likes</i>	lubią <i>they like</i>

As with verbs of Conjugation 1, if there is a change in the stem between the 1st person and the 2nd person, then the 3rd person plural will have the same stem as the 1st person singular, while the other forms will have the stem of the 2nd person singular:

musieć *muszę musisz* have to; stem in **musz-** or **muś-**.

muszę *I have to*

musisz *you have to*

musi *he, she, it has to*

musimy *we have to*

musicie *you have to-pl*

muszą *they have to.*

In the illustrated verb, the stem alternates between **sz** in the 1st pers. sg. and 3rd pers. pl., and **ś (si-)** in the other forms.

2b. Verbs in **-ę -ysz** do not exhibit stem-consonant changes.

	singular	plural
1st person	-ę	-ymy
2nd person	-ysz	-ycie
3rd person	-y	-ą

For example:

styszeć *-szę -szysz* hear

styszę *I hear*

styszysz *you hear*

styszy *he hears*

styszymy *we hear*

styszycie *you hear-pl*

styszą *they hear*

3. Third Conjugation: Verbs in **-am -asz**:

	singular	plural
1st person	-am	-amy
2nd person	-asz	-acie
3rd person	-a	-ają

For example:

czekać *wait*

czekam *I wait*

czekasz *you wait*

czeka *he, she, it waits*

czekamy *we wait*

czekacie *you wait*

czekają *they wait*

mieć *have*

mam *I have*

masz *you have*

ma *he, she, it has*

mamy *we have*

macie *you have*

mają *they have*

8. LEKCJA ÓSMA

The verb **dać dam dasz** give (*pf*) has the irregular 3rd person pl. form **dadzą**.

dać *pf* give

dam *I'll give*

dasz *you'll give*

da *he, she, it will give*

damy *we'll give*

dacie *you'll (pl.) give*

dadzą *they'll give.*

4. Conjugation 4: Verbs in **-em -esz**:

	singular	plural
1st person	-em	-emy
2nd person	-esz	-ecie
3rd person	-e	-eją

There are very few such verbs. Among them are:

umieć *know how*

umiem *I know how*

umiesz *you know how*

umie *he, she, it knows how*

umiemy *we know how*

umiecie *you know how*

umieją *they know how.*

Similarly: **śmieć śmiem śmiesz** *dare.*

A few fourth-conjugation verbs have 3.p.pl. in **-dzą**:

wiedzieć *know (information)*

wiem *I know*

wiesz *you know*

wie *he, she, it knows*

wiemy *we know*

wiecie *you know*

wiedzą *they know.*

Similarly:

powiedzieć *powiem powiesz powiedzą pf* say

jeść *jem, jesz, jedzą, jadł, jedli* eat.

5. Only the verb **być** *be* is irregular in the present tense. Reviewing. its forms, they are:

być *be*

jestem *I am*

jesteś *you are*

jest *he, she, it is*

jesteśmy *we are*

jesteście *you are*

są *they are.*

The verb **być** is also the only Polish verb which has an expressly future form:

będę *I will be*

będziesz *you will be*

będzie *he, she, it will be*

będziemy *we will be*

będziecie *you will be*

będą *they will be.*

Notes on **będę**, some of it repeated from earlier lessons:

a. Forms of **będę** are most often used as the future tense of the link-verb **być**:

Zaraz będę gotowa. *I will be ready (f.) right away.*

O której będzie koncert? *At what time will the concert be?*

b. The future of **być** does not combine with itself, hence not ***będę być**, but only **będę**.

c. Forms of **będę** are often used without an accompanying adverb in the sense 'to be in a place':

Czy Adam będzie? *Will Adam be there (i.e., will he be coming)?*

d. Forms of **będę** are used as a future Imperfective auxiliary verb in the senses 'will, will be, be going to, intend to':

Będę czekała przed kinem. *I (f.) will be waiting in front of the movie-house.*

Czy będziesz tam siedział cały wieczór? *Do you intend to sit there all evening?*

e. Forms of **będę** may never be used with a Perfective verb, hence either **będę pytał(a)** *I'm going to ask* or **zapytam** *I'll ask*, never: ***będę zapytał(a)**. To repeat, the use of forms of **będę** with a Perfective verb is a grammatical impossibility. Use either **będę** with the imperfective infinitive or 3rd-person **ł**-forms, or use the present-tense form of the Perfective verb.

"I HAVE BEEN LIVING". The present perfect continuous form of the verb in English, referring to action that started in the past and has continued up to the present moment and beyond, is expressed in Polish by the present tense:

Jak długo tu mieszkasz? *How long have you been living here?*

Budujemy nowy dom już prawie rok. *We have been building a new house for almost a year.*

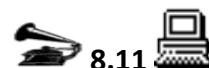
8. LEKCJA ÓSMA

ĆWICZENIA 8.B.

8.11. *First-person plural and third-person plural of verbs, with and without się, present tense.*

dobrze się czuję: a. **Dobrze się czujemy.** *We feel fine.*
                                 b. **Oni dobrze się czują.** *They feel fine.*

serdecznie dziękuję, trochę się śpieszę, często go widzę, dobrze ją pamiętam, wcale się nie nudzę, nic nie rozumiem, idę do domu, chętnie chodzę na filmy, cały czas się uczę, chcę ci coś powiedzieć, mieszkam tu bardzo blisko, bardzo się martwię, nic nie robię, wcale się nie przejmuję, często ją odwiedzam, jestem lekarzem, mam ochotę na odpoczynek, nie mam pojęcia, zgadzam się z tobą, witam pana w Warszawie; nie wiem, spóźniam się o godzinę.

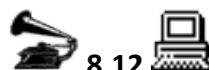

8.11

8.12. *Second-person plural of verbs, present tense:*

chcieć: Co **chcecie?** *What do you want?*

mówić, lubić, robić, rozumieć, pamiętać, mieć, wiedzieć, widzieć, pić, jeść.

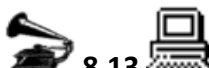

8.12

8.13. *Vary the person in the response, 1st or 3rd person plural:*

chcę ci coś pokazać: **Chcemy ci coś pokazać.** *We want to show you something.*
                                 or: **Oni chcą ci coś pokazać.** *They want to show you something.*

nie mogę przyjść na twoje przyjęcie, idę na zajęcia, mam ochotę gdzieś pójść, zamykam drzwi, otwieram okno, jem śniadanie, piję mleko, piszę list, czytam gazetę, śpiewam piosenkę, jestem w Poznaniu, robię zakupy, mam własne zdanie, jadę do Łodzi.

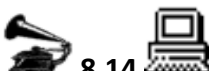

8.13

8.14. *Perfective future, first-person plural; 'right away', 'gladly'. Use either zaraz or chętnie:*

dać ci: **Zaraz ci damy.** *We'll give (it) to you right away.*
                                 (**Chętnie ci damy.** *We'd be glad to give it to you.*)

pokazać ci to, powiedzieć ci to, pójść tam, zobaczyć ją, wziąć to, zapytać go, zrobić to, wrócić do domu.

8.14

8.15. *Plural of verbs, present tense. Transfer from singular to plural, preserving the person of the cue verb. Supply a brief complement or adverbial accompaniment:*

dziękuję: **Serdecznie dziękujemy.** *We sincerely thank you.*

on się śpieszy, widzisz, ona pamięta, jesteś, pan mówi, nudzę się, rozumiesz, on idzie, chodzę, uczysz się, ona chce, pani się zgadza, mieszkam, płaczesz, on się martwi, wiesz, ona umie, robisz, piszę, pani czyta.

8.16. *Perfective future from Imperfective present. Based on verbs from lesson 7.E.*

pomagam ci: **Zaraz ci pomogę.** *I'll gladly help you.*

kupuję to, gotuję obiad, robię śniadanie, otwieram okno, czytam ten artykuł, widzę ją, pokazuję ci coś, dziękuję mu, oglądam ten program, biorę aspirynę, płacę jej, piszę o tym, zamykam drzwi, mówię panu, daję to pani.

8.17. *Review of case forms of pronouns.*

1. Lubię z (ty, on, ona, wy, pan, pani, państwo) rozmawiać.
2. Chętnie (pan, ty, pani, państwo, oni, wy) pomogę.
3. Chętnie (one, on, wy, ona, oni) poznam.
4. Chcesz pójść z (my, ja, oni) do kina?
5. Czy możesz (ja, my, on, ona, one) pomóc?
6. Dobrze (ty, oni, wy, państwo, pan, pani) rozumiem.

8.18. *Eleven ways of saying 'what are you doing?'*

The first one is done for you.

a. sg. informal:	Co robisz? <i>What are you doing?</i>
b. sg. male formal:	g. pl. female formal
c. sg. female formal:	h. pl. titled formal (use mama, tata, pan profesor, or pani profesor)
d. pl. informal	i. pl. mixed gender semi-formal
e. pl. mixed gender formal	j. pl. male semi-formal
f. pl. male formal	k. pl. female semi-formal

8. LEKCJA ÓSMA

Picture taken from a dialogue suggested by a Polish television soap opera.

8.C. Co za spotkanie!

Two acquaintances unexpectedly meet on a street near one of their homes. The first person is disappointed to learn that the other person is not a neighbor.

Kasia: Cześć!

Kazik: Cześć! Co za spotkanie!

Kasia: Rzeczywiście.

Kazik: Nie wiedziałem, że jesteśmy sąsiadami.

Kasia: Właściwie nie jesteśmy. Odwiedzałam kogoś, kto tu mieszka.

Kazik: Szkoda. Myślałem, że teraz będziemy się częściej widzieli.

Kasia: Niestety nie. W każdym razie nie tu.

Hi!

Hi! What a (surprise) encounter! (Fancy meeting you here.)

Really.

I didn't know we are neighbors.

Actually we're not. I have been visiting someone who lives here.

Too bad. I thought that now we would see each other more often.

Unfortunately not. In any case, not here.

Do zapamiętania:

Co za spotkanie!
 Nie wiedziałem (wiedziałam), że jesteśmy sąsiadami.
 Mam nadzieję.
 Niestety nie mogę.
 Odwiedzałem (odwiedzałam) kogoś, kto tu mieszka.

Rzeczywiście.
 Szkoda.
 Teraz będziemy się częściej widzieli.
 Właściwie nie jesteśmy sąsiadami.
 W każdym razie nie tu.

Uwagi

bliżej *comp av of blisko* closer
cieszyć się -szę -szysz *impf, pf* **ucieszyć się** be glad
dalej *comp av of daleki* farther
dziwić się -wię -wisz *impf, pf +D* **zdziwić się** be surprised
Kasia familiar form of **Katarzyna**.
Kazik familiar form of **Kazimierz**
ktoś, kto tu mieszka someone who lives here.
kto is regularly used as a relative pronoun

instead of **który** when the antecedent is a pronoun, as here.
odwiedzić -dzę -dzisz *pf, impf* **odwiedzać** visit (a person). As distinct from **zwiedzać** -am -asz visit a place.
odwiedzałam kogoś, kto tu mieszka When the antecedent is a person pronoun, **kto** will be used as a relative pronoun instead of **który**.
rozczarowany disappointed
rzeczywiście really, indeed
właściwie *av* actually.

Pytania

1. Dlaczego Kazik zdziwił się, kiedy spotkał Kasię? Czy on ucieszył się, kiedy ją zobaczył? Czy ona się ucieszyła?
2. Czy Kasia i Kazik są sąsiadami? Dlaczego Kazik myśli, że Kasia mieszka blisko?
3. Jak reaguje Kazik, kiedy dowiaduje się, że Kasia tylko odwiedza kogoś kto tam mieszka? Czy jest rozczarowany? Dlaczego?
4. Jak myślisz, co Kazik teraz powie?
5. Czy jesteśmy (ty i ja) sąsiadami?
7. Jakie mogą być problemy kiedy spotykamy się towarzysko-*socially* z kimś z pracy?

8. LEKCJA ÓSMA

Prawdziwa historia

Kazik jest *kawalerem* i menedżerem w supermarkecie. *Od tygodnia* tam pracuje nowa, młoda i bardzo atrakcyjna *kasjerka*, Kasia (którą on, oczywiście, *zatrudnił*, ale nie tylko dlatego, że ma ładne oczy). Kazik dziwi się, kiedy spotyka Kasię w sobotę po południu na ulicy blisko swojego domu. On nie wiedział, że ona jest jego sąsiadką. Okazuje się jednak, że oni nie są sąsiadami. Ona jest tam tylko *przez przypadek*. Odwiedzała swoją starą chorą ciocię, która mieszka w *okolicy*. Kazik jest *rozczarowany*. Kasia podoba mu się, i on myślał, że teraz oni będą mogli częściej się widzieć poza pracą. Za chwilę on zaprosi Kasię gdzieś na kawę. Kasia jednak nie *przyjmie* jego zaproszenia. Ona nie jest pewna, czy powinna spotykać się *towarzysko* z ludźmi z pracy, szczególnie ze swoim *szefem*.

kawaler *ma* bachelor. **od tygodnia** for the past week. **kasjerka** *f* cashier. **zatrudnić** –*nię* –*nisz* *pf*, *impf* **zatrudniać** hire. **przez przypadek** by chance. **okolica** *f* neighborhood. **rozczarowany** *aj* disappointed. **przyjąć** –*jmę* –*miesz* *pf*, *impf* **przyjmować** –*muję* –*mujesz* accept. **odrzuć** –*cę* –*cisz* *pf*, *impf* **odrzucać** reject. **towarzysko** *av* socially. **z pracy** from work. **szef** *mp* boss.

Pytania do Kazik: Czy jesteś menedżerem w tym supermarkecie niedługo czy od dawna? Czy ukończyłeś studia w szkole handlowej ze specjalizacją z zarządzania? Czy to jest twoja pierwsza praca? Czy musiałeś zapoznać się *become acquainted* ze wszystkimi czynnościami *activities* ludzi pracujących w sklepie? Na przykład, czy musiałeś pracować przez pewien czas jako kasjer? Czy w twoim supermarkecie przy kasach pracują tylko kobiety? Ile zarabiają na godzinę? Jak myślisz, czy taka pensja starczy *is enough* im na życie? Czy nie boisz się, że wyzykujesz *exploit* swoje pracownice?

Pytania do Kasi: Czy widzisz przyszłość *a future* dla siebie jako kasjerka w supermarkecie? Czy wiedzisz raczej przyszłość dla siebie z Kazikiem? Ile godzin musisz pracować na swoim stoisku zanim możesz zrobić przerwę? Jak długo trwa przerwa? Co robisz podczas *during* przerwy? Palisz papierosa? Czy zaprzyjaźniłaś się *become friends* z innymi kasjerkami? Czy są możliwości *possibilities* awansu w tej firmie? Czy Kazik tak samo podoba ci się jak widocznie ty podobasz się jemu? Czy myślisz, że wypada *it is appropriate*, żeby kasjerka spotykała się z menedżerem sklepu poza pracą? Jeśli Kazik cię zaprosi na kawę innym razem, co mu powiesz?

GRAMATYKA 8.C.

PLURAL FORMS OF THE PAST TENSE. The singular forms of the past tense of the verb are given in Lesson 5. The full past tense endings, singular and plural, are these:

Singular:

	masculine	feminine	neuter
1.pers.	-łem	-łam	
2.pers.	-teś	-taś	
3.pers.	-t	-ta	-to

Plural:

	non-masc. pers.	masc.pers.
1.pers.	-liśmy	-liśmy
2.pers.	-tyście	-liście
3.pers.	-ty	-li

Verbs ending in vowel plus **-ć** (by far most verbs, i.e., verbs in **-ać, -ać, -eć, -ić, -uć, -yć**) drop **ć** and add past-tense endings. Here are the past-tense forms of selected verbs:

by-ć *be:*

	sg.			pl.	
	masc.	fem.	neut.	non-masc.pers.	masc. pers.
1.pers.	byłem	byłam		byliśmy	byliśmy
2.pers.	byteś	bytaś		bytyście	byliście
3.pers.	był	była	było	były	byli

czeka-ć *wait*

	sg.			pl.	
	masc.	fem.	neut.	non-masc.pers.	masc. pers.
1.pers.	czekałem	czekałam		czekałyśmy	czekaliśmy
2.pers.	czekateś	czekataś		czekatyście	czekaliście
3.pers.	czekał	czekała	czekało	czekały	czekali

pi-ć *drink*

	sg.			pl.	
	masc.	fem.	neut.	non-masc.pers.	masc. pers.
1.pers.	piłem	piłam		piłyśmy	piliśmy
2.pers.	pieś	piąś		piłyście	piliście
3.pers.	pił	piła	pilo	piły	pili

8. LEKCJA ÓSMA

---

psu-ć *spoil*

	sg.			pl.	
	masc.	fem.	neut.	non-masc.pers.	masc. pers.
1.pers.	psułem	psułam		psułyśmy	psuliśmy
2.pers.	psuteś	psutaś		psułyście	psuliście
3.pers.	psuł	psuła	psuło	psuły	psuli

SPECIAL SITUATIONS:

a. Verbs ending in **-eć** retain **e** in the masc. pers. pl., but otherwise change **e** to **a**:

widzie-ć *see*

	sg.			pl.	
	masc.	fem.	neut.	non-masc.p.	masc. pers.
1.pers.	widziałem	widziałam		widzieliśmy	widzieliśmy
2.pers.	widziałeś	widziałaś		widzieliście	widzieliście
3.pers.	widział	widziała	widziało	widzieli	widzieli

b. Verbs ending in **-ąć** retain **ą** in the masc.pers. sg., but otherwise change **ą** to **ę**:

wziąć *take (pf)*:

	sg.			pl.	
	masc.	fem.	neut.	non-masc.p.	masc. pers.
1.pers.	wziąłem	wzięłam		wzięliśmy	wzięliśmy
2.pers.	wziąłeś	wzięłaś		wzięliście	wzięliście
3.pers.	wziął	wzięła	wzięło	wzięły	wzięli

c. Verbs endings in **-ść, -źć, -c** add past endings to a stem which often looks like the stem of the 1.p.sg. present, but which can show certain stem changes:

móc *mogę możesz* be able:

	sg.			pl.	
	masc.	fem.	neut.	non-masc.p.	masc. pers.
1.pers.	mogłem	mogłam		mogliśmy	mogliśmy
2.pers.	mogłeś	mogłaś		mogliście	mogliście
3.pers.	<u>mógł</u>	mogła	mogło	mogły	mogli

nieść *niosę niesziesz* carry:

	sg.			pl.	
	masc.	fem.	neut.	non-masc.p.	masc. pers.
1.pers.	niosłem	niosłam		niosłyśmy	nieśliśmy
2.pers.	niosłeś	niosłaś		niosłyście	nieśliście
3.pers.	niósł	niosła	niosło	niosły	nieśli

d. Irregular past tenses

iść *idę idziesz, szedł szła* go (on foot):

	sg.			pl.	
	masc.	fem.	neut.	non-masc.p.	masc. pers.
1.pers.	szedłem	szłam		szliśmy	szliśmy
2.pers.	szedłeś	szłaś		szłyście	szliście
3.pers.	szedł	szła	szło	szły	szli

jeść *jem, jesz, jedzą, jadł, jedli* eat:

	sg.			pl.	
	masc.	fem.	neut.	non-masc.p.	masc. pers.
1.pers.	jadłem	jadłam		jadłyśmy	jedliśmy
2.pers.	jadłeś	jadłaś		jadłyście	jedliście
3.pers.	jadł	jadła	jadło	jadły	jedli

znaleźć *znajdę znajdziesz, znalazł znaleźli* pf find

	sg.			pl.	
	masc.	fem.	neut.	non-masc.p.	masc. pers.
1.pers.	znalazłem	znalazłam		znalazłyśmy	znaleźliśmy
2.pers.	znalazłeś	znalazaś		znalazłyście	znaleźliście
3.pers.	znalazł	znalazała	znalazło	znalazły	znaleźli

OPTIONAL DETACHMENT OF PAST-TENSE VERB ENDINGS. In colloquial speech, the 1st and 2nd personal plural past-tense verb endings may be detached from the verb and attached to an earlier-occurring pronoun, adverb, or conjunction:

Gdzieście się poznali? instead of **Gdzie poznaliście się?** *Where did you meet?*

Myśmy dopiero wczoraj wrócili instead of **My wczoraj dopiero wróciliśmy.** *We only returned yesterday.*

While the standard verb forms are never incorrect, the consistent avoidance of detached 1st and 2nd personal verb forms, especially in the plural, can sound artificial. The detachment of the 1st and 2nd personal singular endings is more colloquial and can always be safely avoided.

8. LEKCJA ÓSMA

ĆWICZENIA 8.C.

8.18. 1st person singular and plural past

- dobrze się czuję: a. Dobrze **się czułem (czułam)**. *I felt fine.*
b. Dobrze **się czuliśmy (czułyśmy)**. *We felt fine.*

trochę się śpieszę, często go widzę, dobrze ją pamiętam, wcale się nie nudzę, nic nie rozumiem, idę do domu, chętnie chodzę na filmy, cały czas się uczę, chcę ci coś powiedzieć, mieszkam tu bardzo blisko, nic nie robię.

8.19. Compose 2nd pers. pl. past-tense sentences beginning with **Co**, informal, formal, and semi-formal:

- chcieć: a. Co **chcieliście (chciałyście)**? *What did you (informal) want?*
b. Co **państwo chcieli**? *What did you (formal) want?*
c. Co **państwo chcieliście**? *What did you (semi-formal) want?*

mówić, myśleć, robić, rozumieć, pamiętać, mieć, wiedzieć, widzieć.

8.20. Past tense. Vary the person from one response to another, using as many person-number combinations as you can (other than 1st pers. sg.); one response per cue. Change the verb's aspect if that sounds better to you.

- chcę ci coś pokazać: **On chciał (ona chciała) ci coś pokazać.**
or, say, **Chciałeś (chciałaś) mi coś pokazać?**

nie mogę przyjść na twoje przyjęcie, idę na zajęcia, mam ochotę gdzieś pójść, zamykam drzwi, otwieram okno, jem śniadanie, piję mleko, piszę list, czytam gazetę, śpiewam piosenkę, jestem w Poznaniu, robię zakupy, mam własne zdanie, jadę do Łodzi.

8.21. Give 1st person pl. responses, and then reciprocal responses, according to the model.

damy ci to: a. **Daliśmy wam to.** *We gave that to you.*
 b. **Dałeś (-aś) nam to?** *Did you give that to us?*

pokażemy ci to, powiemy ci to, zobaczymy cię, zapytamy cię, pomożemy ci.

8.22. Compound future, first-person plural:

pamiętam to: Będziemy to **pamiętali (pamiętały).** *We will remember that.*

pytam o coś, dziwię się, umiem to robić, mam czas, siedzę w domu, robię zakupy, cieszę się, zwiedzam muzeum, mogę to zrobić, jestem cały czas w domu.

8.23. Compound future of **musieć** 'have to'. Preserve the person of the cue.

musimy długo czekać: **Będziemy musieli (musiały) długo czekać.** *We will have to wait a long time.*

muszę tu czekać, ona musi dużo pracować, one muszą tu zostać, musicie coś kupić, musisz pomyśleć, muszę gdzieś pójść, oni muszą jechać taksówką.

8.24. 'each other'. Use an adverbial phrase to fill out the sentence (**często, dobrze, bardzo, etc.**).

Bożena, Bogdan, understand: Bożena i Bogdan (**dobrze**) **się rozumieją.**
Bożena and Bogdan understand each other (well).

Adam, Ewa, know; Krystyna, Janek, see; Zosia, Zenon, like; Leon, Jola, meet; Kazik, Kasia, love.

8. LEKCJA ÓSMA

8.D.1. Nudzisz się?

A friend seems not to be enjoying him(her)self.

Paweł: Nudzisz się tu chyba.

Paulina: Nie, wcale się nie nudzę.

Paweł: Naprawdę się nie nudzisz?

Paulina: Nie martw się <Nie przejmuj się>.

Nieźle się bawię.

Paweł: Cieszę się, że się nie nudzisz. Mam nadzieję, że mówisz prawdę.

Paulina: Zawsze mówię, co myślę.

Paweł: Tak?

Paulina: Tak.

- *You're probably bored here.*

- *No, I'm not at all bored.*

- *Are you really not bored?*

- *Don't worry (Don't be concerned). I'm having a pretty good time.*

- *I'm glad you're not bored. I hope you're telling the truth.*

- *I always say what I think.*

- *Yes?*

- *Yes.*

Do zapamiętania:

Cieszę się, że się nie nudzisz.
Co ty!
Mam nadzieję, że mówisz prawdę.
Naprawdę się nie nudzisz?
Nie martw się.

Nie przejmuj się.
Nieźle się bawię.
Nudzisz się tu chyba.
Wcale się nie nudzę.
Zawsze mówię, co myślę.

Uwagi

bawić się -*wię* -*wisz* play. **dobrze się bawić**
have a good time. **nieźle się bawię** have a
good-enough time
cieszyć się -*szę* -*szysz* impf be glad
dziwić się -*wię* -*wisz* be surprised
lub *conj* or
martwić się -*wię* -*wisz* *impf o+A* worry
(about)

najczęściej *av* most often
nudzić się -*dzę* -*dzisz* be bored
przejmować się -*muję* -*mujesz* +*I* be
concerned about. **nie przejmuj się** don't
be concerned.
wcale nie not at all
wierzyć -*rzę* -*rzysz* +*D* believe

Pytania*

1. Kto w tej rozmowie: nudzi się? martwi się? cieszy się? denerwuje się?
2. O co martwi się Paweł? Dlaczego tak się martwi? Dlaczego się cieszy?
3. Czy Paulina się nudzi? Czy możemy jej wierzyć, kiedy mówi, że nie nudzi się? Czy możemy jej wierzyć, kiedy mówi, że zawsze mówi prawdę? Dlaczego?
4. Gdzie lub kiedy często się nudzisz? Gdzie prawie zawsze się nudzisz? Gdzie nigdy się nie nudzisz?
5. Czy ty zawsze mówisz prawdę? Kiedy nie mówisz prawdy?
6. Komu zawsze można wierzyć? Komu nigdy nie można wierzyć?

*Before answering these questions, you may want to review the Dative case (Lesson 7.D).

8. LEKCJA ÓSMA

Prawdziwa historia*

Paweł *przyprowadził* Paulinę na *przyjęcie imieninowe* swojego przyjaciela Radka. *Na tę okazję* Radek zarezerwował *salę* w *miejscowym* pubie i zaprosił wszystkich swoich znajomych. *Wszyscy goście* jedzą, piją, tańczą, śpiewają, i w ogóle dobrze się bawią. Paweł zaczyna się martwić o Paulinę. *Mógł przewidzieć*, że przyjaciele Radka, którzy znają się *od lat*, nie tak łatwo zaakceptują nowej osoby do swojego *grona*. Kiedy jednak pyta Paulinę, czy ona się nie nudzi, ona mówi, że nie: Paweł nie powinien się martwić. Ona *całkiem* dobrze się bawi, ona mówi. Paweł zaczyna ją irytować kiedy on pyta ją *o to* drugi raz. Przecież ona zawsze jest *szczera* i mówi, co myśli. Zaczyna jej się nawet podobać Radek, kolega Tomka. Jeśli on nie zaprosi jej do tańca, ona jest gotowa zaprosić go sama.

przyprowadzić -dzę -dzisz pf, impf **przyprowadzać** bring. **przyjęcie imieninowe** name-day party. **na tę okazję** phr for the occasion. **sala** f room, hall. **miejscowy** aj local. **wszyscy goście** all the guests. **przewidzieć** -dzę -dzisz pf foresee. **od lat** for years. **grono** n group. **jednak** however. **całkiem** av quite, entirely. **szczyry** aj sincere. **taniec** -ńca mi dance.

Pytania do Pawła: Kim jest Paulina dla ciebie? Koleżanką? Przyjaciółką? Stałą dziewczyną? Co cię bardziej martwi: to, że Paulina będzie się nudziła, albo wręcz przeciwnie-*quite the opposite*, to że ona będzie zbyt dobrze się bawiła? Radek jest bardzo towarzyski-*sociable*. Czy martwisz się, że Radek zaczyna podobać się Paulinie i odwrotnie [*the other way around*]? Już rozmawiają ze sobą i śmieją się. Nie długo chyba zaczną tańczyć. Czy już żałujesz-*regret*, że przyprowadziłeś-*you brought* ją tu? Przecież ty nie jesteś taki towarzyski i zabawny, jak Radek, prawda?

Pytania do Pauliny: Czy łatwo się spotykasz z nowymi ludźmi? Czujesz się dobrze w każdym towarzystwie-*company*? Jak ci się podobają koledzy Radka? Co ci się podoba w Radku? Co o nim wiesz? Co według ciebie jest ważniejsze u mężczyzny: inteligencja czy poczucie-*sense* humoru? Czy uważasz, że ty sama jesteś zabawna, inteligentna, i interesująca? Dobrze tańczysz? Czy muzyka, która jest grana, podoba ci się? Czy poznałaś tu kogoś interesującego oprócz-*besides* Radka?

*You will notice in this reading the use of the Genitive case instead of the Accusative after negated verbs. For more on this matter, see Lesson 9.A.

TP: Telekomunikacja Polska. Much of Polish computer and telecommunications vocabulary is borrowed straight from English; see **internet**, **e-mail** on the sign above. The word for laptop is **laptop** "leptop"; for smartphone it is **smartfon**.

8.D.2. Jak to się mówi?

Two students converse about how to render 'computer science' in Polish.

Darek: Jak się mówi po angielsku "informatyka"?

- How does one say 'informatyka' in English?

Danka: Nie mam pojęcia. Trzeba zapytać profesora. On na pewno będzie wiedział.

- I don't have any idea. We should ask the professor. He surely will know.

Darek: Nie, nie chcę go zapytać. Trochę się wstydzę. <Powinienem już wiedzieć>.

- No, I don't want to ask him. I'm a little embarrassed. . <I should already know.>

Danka: To ja go zapytam. Ja się nie boję.

- Then I'll ask him (her). I'm not afraid

Darek: To zapytaj, ale wątpię, że on będzie wiedział.

- So ask, but I doubt if (s)he'll know.

Danka: Na pewno będzie wiedział. A jeśli nie, to zawsze można to wygooglować.

- He'll know for sure. But if not, one can always Google it.

8. LEKCJA ÓSMA

Do zapamiętania:

To ja go zapytam.

Ja ją zapytam.

Ja się nie boję.

Jak to się mówi po polsku?

On na pewno będzie wiedział.

Nie mam pojęcia.

Ona będzie wiedziała.

Trzeba zapytać profesora.

Trochę się wstydzę.

Wątpię, że on będzie wiedział.

Zawsze można to wygooglować.

Uwagi

'Computer science' is usually rendered as **informatyka** information science (which has a different meaning in English, more or less 'library science').

Note in this dialogue the emphatic use of the pronoun **ja** with the verb: **ja go zapytam** "I'll ask him. **ja się nie boję** "I'm not afraid".

If the professor in this dialogue were a woman, one would probably refer to her as **pani profesor**, and decline only **pani**: **trzeba zapytać panią profesor**.

Danka diminutive or familiar form of **Danuta**.

Darek diminutive or familiar form of **Dariusz**

googlować „guglować” *googluję -jesz impf, pf*
wygooglować google

jak to się mówi? how does one say that?

jakieś inne wyrazy any other expressions

można zapytać one may ask

racja f. mieć rację be right

tłumaczyć -czę -czysz impf, przetłumaczyć pf
translate

trzeba zapytać one should ask

wstydzić się -dzą -dzisz be embarrassed

wyraz mi expression

zamierzać -am -asz +infin intend

Pytania

1. Czy Darek wie, jak się mówi po polsku 'computer science'? A Danka? Czy ty wiesz?
2. Kto na pewno będzie wiedział?
3. Dlaczego Darek nie chce zapytać profesora? Co Danka zamierza zrobić?
4. Czy wiesz, jak się mówi po polsku 'business'? 'library science'? 'wind farm'? 'multi-story car park'? Kto będzie wiedział? Kogo można zapytać? Wstydzisz się go (ją) zapytać? Wolisz to wygooglować?
5. Czy chcesz wiedzieć, jak się mówi jakieś inne wyrazy po polsku? Jakie?
6. Czy profesor będzie wiedział? Czy on wszystko wie? Czy profesor może się mylić? Czy profesor zawsze ma rację? Czy zawsze można mu wierzyć i ufać?
7. Czy google wszystko wie? Czego, na przykład, google nie wie?

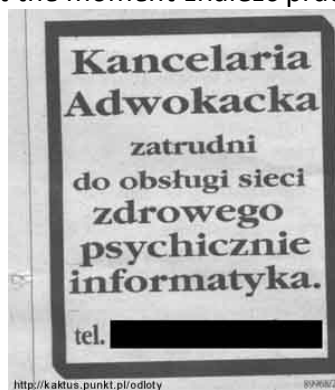
Prawdziwa historia

Darek i Danka są kolegami na *zaocznych* zajęciach języka angielskiego. Piszą *zadanie* po angielsku *na temat*, *czym oni się zajmują* zawodowo. Darek jest *informatykiem* i zajmuje się, *rzecz jasna*, informatyką, ale nie wie, jak to powiedzieć po angielsku, i *słownik* nie pomaga. Danka, która zajmuje się *hotelarstwem*, też nie wie. Ona sugeruje, że Darek może zapytać profesora, ale Darek nie chce. On trochę się wstydzi, i *poza tym* wątpi, że profesor sam będzie wiedział. Danka *natomiast* nie boi się. Sama chciałaby się dowiedzieć, bo to jest ważne słowo. Wszyscy powinni je znać. Ona jest prawie pewna, że profesor będzie wiedział, a jeśli nie, to zawsze można to wygooglować, bo google prawie wszystko wie.

zaoczny *aj* external (studies). **zadanie** *n* assignment. **na temat** *on the subject*. **zawodowy** *aj* professional. *av* **zawodowo**. about what they are interested in professionally. **informatyk** *mp* computer scientist. **rzecz jasna** *av phr* obviously, **słownik** *mi* dictionary. **hotelarstwo** *n* hotel management. **sugerować** *-ruję -jesz impf* suggest. **poza tym** *av* besides that. **natomiast** *av* by contrast.

Pytania do Darka: Co właściwie robisz jako informatyk? Zajmujesz się oprogramowaniem? Doradzasz-*advise* firmom w zakresie-*in the area* użycia komputerów? Czy znajomość-*knowledge* języka angielskiego jest niezbędną-*essential* dla informatyka? Dlaczego wątpisz, że profesor będzie wiedział jak się mówi po angielsku 'computer science'? Ile razy dziennie googlujesz coś? Czy jesteś psychicznie zdrowy?

Pytania do Danki: Wiemy dlaczego Darek studiuje język angielski, ale dlaczego ty go studiujesz? Dla przyjemności? Czy znajomość angielskiego jest też ważna w hotelarstwie? Ile lat trwają studia hotelarskie? Czy planujesz ewentualnie szukać pracy w kraju anglojęzycznym-*English-speaking* czy powiedzmy-*let us say* w hotelu rezerwowym w Polsce czy w innym europejskim kraju? Czy łatwo jest w tej chwili-*at the moment* znaleźć pracę w tej dziedzinie-*field*?

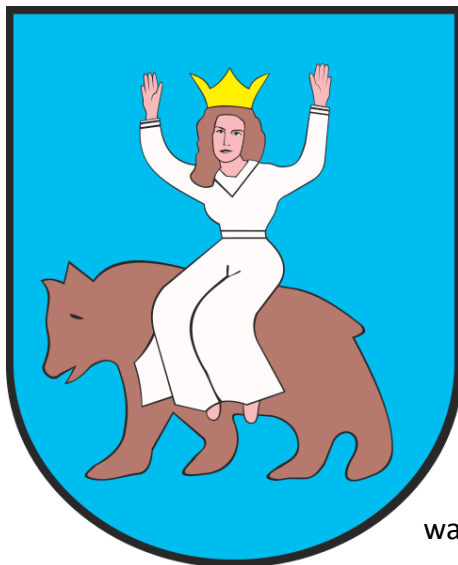
Good luck: a law office is looking to employ a psychologically healthy computer specialist.

8. LEKCJA ÓSMA

Jak się mówi 'wind farm' po polsku? The village of Margonin, in northwest Poland, population 2,956, with a history dating from 1363, has Poland's largest **farma wiatrowa**.

herb miasta town crest

Margonin town crest

A town crest was given to a town beginning in the middle ages upon receiving “town rights”, i.e., being incorporated. The town crest of the village of Margonin (of wind-farm fame; see above) has little to do with the founding of the town. According to legend, as an economy measure the son of Canute the Great of England and Denmark decided to feed his sister to a bear instead of giving her a dowry, but she tamed the bear with her charm and came back to town riding it—seemingly wearing a pants suit, according to the picture here. With her hands she appears to be imitating a windmill, presaging the future destiny of Margolin as a windfarm power. A Polish connection to the story is that King Canute was grandson of Mieszko I, the first historical Polish king.

GRAMATYKA 8.D.

SUMMARY OF USES OF **się** (*one*)*self*. The following remarks review the reflexive particle **się** in its various functions.

1. REFLEXIVE. The basic meaning of the reflexive particle **się** is 'self' (oneself, itself) in literal reflexive uses (where the action comes back upon the actor). This is not necessarily the most frequent usage of this particle, but it is the one on which most other uses are based. Frequently encountered are verbs of personal grooming:

czesać (się) *czeszę, czeszesz* comb (oneself)

kąpać (się) *kąpię, kąpiesz* bathe (oneself)

myć (się) *myję, myjesz* wash (oneself)

golić (się) *golę, golisz* shave (oneself).

Compare the two sentences:

Muszę umyć ręce. *I have to wash my hands.* Transitive without **się**.

Muszę się umyć. *I have to wash myself.* Reflexive with **się**.

Verbs of this sort occur with **się** more often than not:

Codziennie się kąpię. *I take a bath every day.*

Golę się przed śniadaniem. *I shave before breakfast.*

If you shave your cat before breakfast, then it is without **się**: **Golę kota przed śniadaniem.**

2. RECIPROCAL USE. The reflexive particle **się** can be used with any verb where the action can be considered reciprocal (back and forth), in which case the particle **się** takes on the sense 'each other,' 'one another':

Dobrze się znamy. *We know each other well.*

Bardzo się lubimy (kochamy). *We like (love) each other a lot.*

Często się spotykamy. *We met each other often.*

The verb must have Accusative syntax for the reciprocal **się** construction to be possible. Otherwise, one uses the appropriate case-form of the reflexive pronoun **siebie**, **sobie**, etc. For example, since **pomagać** *-am -asz* 'help' takes the Dative case, one expresses 'help one another' with the Dative reflexive **sobie**:

Często sobie pomagamy. *We often help one another.*

8. LEKCJA ÓSMA

---

3. INTRANSITIVE FORM OF TRANSITIVE VERB. Polish is sensitive to whether a given verb is used transitively (with a direct object), or intransitively (without a direct object). If a verb can be used transitively in its basic sense, its intransitive counterpart will be formed with **się**.

transitive:

nazywać *nazywam, nazywasz* call, name

otwierać *otwieram, otwierasz* open

śpieszyć *śpieszę, śpieszysz* hurry (someone)

zamykać *zamykam, zamykasz* close

zaczynać *zaczynam, zaczynasz* begin

intransitive:

nazywać się be called

otwierać się open (by itself)

śpieszyć się be in a hurry, hurry oneself.

zamykać się close (by itself)

zaczynać się begin (by itself)

trans. **Jak oni będą nazywali swoją żaglówkę?** *How will they name their sailboat?*

intrans. **Jak ich żaglówka się nazywa?** *What's their sailboat's name?*

trans. **Zamykamy drzwi.** *We are closing the door.*

intrans. **Drzwi się zamykają.** *The door is (lit. doors are) closing.*

trans. **Zaczynamy lekcję.** *We are beginning the lesson.*

intrans. **Lekcja już się zaczyna.** *The lesson is already beginning.*

4. DEPERSONAL USE. With the 3rd pers. sg. form of the verb, the particle **się** can express the idea of impersonal 'one', as though it were the subject of the sentence. Its occurrence in this use is frequent, much more so than the corresponding use of impersonal *one* in English.

Jak to się mówi (pisze)? *How does one say (write) that?*

Jak tam się idzie (jedzie)? *How does one go there?*

Tam zawsze długo się czeka. *One always waits a long time there.*

Impersonal verbs with **się** take the Accusative of a direct object the same way as other verbs:

Kiedy się ma temperaturę-A, trzeba zostać w domu. *When one has a temperature, one should stay at home.*

In English the 2nd pers. sg. form of the verb is often used impersonally, as in *How do you say that?* The comparable use should not be used in Polish, since it is apt to be taken for informal speech. Hence it is safest to express the phrase 'How do you say this in Polish?' impersonally, as **Jak to się mówi po polsku?**

Almost any verb can be depersonalized by adding **się** and putting its subject into the Dative case. There is no good straightforward way to translate such sentences in English; see

Dobrze mi się z tobą pracuje. *I work well with you.*

Przyjemnie mi się z tobą rozmawia. *It's pleasant conversing with you.*

5. IMPERSONAL VERBS. The particle **się** is used with some verbs to derive impersonal verbs (verbs which in English have as a subject a semantically empty 'it'):

wydawać się *wydaje się* it seems

chcieć się *chce się +D* it feels like to me, I feel like

rozumieć się *rozumie się* it is understood.

Impersonal verbs often take the Dative case:

Wydaje mi się, że już widziałem ten film. *I think I've already seen this film..*

Nie chce mi się iść na operę. *I don't feel like going to the opera.*

6. REFLEXIVE VERBS OF EMOTION. A number of verbs of emotion take **się**, a use which has no good literal translation into English. Among such verbs are:

bać się *boję się, boisz się +G* be afraid

bawić się *bawię się, bawisz się +I* play, amuse o.s. with. **dobrze się bawić** have a good time

cieszyć się *cieszę się, cieszysz się z+G* be glad of

denerwować się *denerwuję się, denerwujesz się +I* be upset

dziwić się *dziwię się, dziwisz się +D* be surprised at

gniewać się *-am -asz na+A* be angry at

martwić się *martwię się, martwisz się +I or o+A* worry about

nudzić się *nudzę się, nudzisz się +I* be bored by

przejmować się *przejmuję się, przejmujesz się +I* be concerned about

wstydzić się *wstydzę się, wstydzisz się +G* be embarrassed by, ashamed of

Most such verbs occur more frequently in the emotive sense (in combination with **się**) than without it. Thus, **Martwię się o to.** *I'm worried about that* occurs more often than **To mnie martwi.** *That worries me*, although both are possible and mean about the same thing.

The following negated informal imperative forms of reflexive verbs of emotion are especially common (the imperative is covered in Lesson 11):

nie bój się don't be afraid

nie gniewaj się don't be angry

nie martw się don't worry

nie denerwuj się don't be upset

nie dziw się don't be surprised

nie przejmuj się don't be concerned

8. LEKCJA ÓSMA

---

nie wstydź się don't be embarrassed.

Of course, positive imperatives with such verbs are possible when logical, as in:

Ciesz się, że cię lubię. Be glad that I like you.

Baw się dobrze! Have a good time!

7. REFLEXIVE-ONLY VERBS. Some verbs occur only with **się**, at least in the given meaning, for example,

bać się *boję się, boisz się* be afraid, fear

dziać się *dzieje się* go on, happen

kłócić się *-cę -cisz z+I* quarrel

podobać się *podoba się* be pleasing

starać się *staram się, starasz się* try

śmiać się *śmieję się, śmiejesz się* laugh

wydawać się *wydaje się* seem

zdarzyć się *zdarzy się* happen, occur (pf.)

WAYS OF SAYING 'I AM'. Polish has a variety of constructions corresponding to English phrases beginning with 'I am...' ('you are', etc.). Here is a list of most phrases encountered so far:

I am afraid. **Boję się.**

I am angry. **Jestem zły (zła).** or **gniewam się.**

I am bored. **Nudzę się. Jest mi nudno.**

I am busy. **Jestem zajęty (-a).**

I am certain. **Jestem pewien (pewna).**

I am cold. **Jest mi zimno.**

I am concerned. **Przejmuję się.**

I am curious. **Jestem ciekaw(a).**

I am embarrassed. **Wstydzę się.**

I am glad. **Cieszę się.**

I am fine. **Jest mi dobrze.**

I am lucky. **Mam szczęście.**

I am hot. **Jest mi gorąco.**

I am hungry. **Jestem głodny.**

I am late. **Jestem spóźniony.** or: **Spóźniam się.**

I am lazy. **Jestem leniwy.**

I am right. **Mam rację.**

I am sad. **Jest mi smutno.**

I am satisfied. **Jestem zadowolony (-a).**

I am sick. **Jestem chory (-a).**

I am sick (to my stomach). **Jest mi niedobrze.**

I am sorry. **Jest mi przykro.**

I am surprised. **Dziwię się.**

I am thirsty. **Chce mi się pić.**

I am tired. **Jestem zmęczony (-a).**

I am upset. **Denerwuję się.**

I am warm. **Jest mi ciepło.**

I am watching. **Oglądam.**

I am worried. **Martwię się.**

I am wrong. **Mylę się.**

ĆWICZENIA 8.D.

8.25. **wcale... nie...** 'not at all' with reflexive verbs of emotion.

dziwić się: Wcale się nie **dziwię**. *I'm not at all surprised.*

martwić się, przejmować się, nudzić się, wstydzić się, dobrze się bawić, bać się, cieszyć się, denerwować się.

8.26. 1st person past of reflexive verbs of emotion, with **wcale... nie...** 'not at all'.

dziwić się: Wcale **się** nie **dziwiłem (dziwiłam)**. *I wasn't at all surprised.*

martwić się, przejmować się, nudzić się, wstydzić się, dobrze się bawić, bać się, cieszyć się, denerwować się.

8.27. Reflexive verbs of emotion. Translate into Polish:

a. I'm worried.	h. Are you bored?
b. Don't be worried.	h. I'm not at all bored.
c. Are you having a good time?	j. Don't be embarrassed.
d. I'm having a very good time.	k. Were you surprised?
e. I'm a little concerned.	l. Don't be upset.
f. Don't be concerned.	m. Why are you glad?
g. Have a good time!	n. Be glad I'm not angry.

8.28. 'I'm surprised'. Start each response with **Dziwię się, że...**

martwić się: Dziwię się, że się **nie martwisz**. *I'm surprised that you're not worried.*

przejmować się, nudzić się, wstydzić się, dobrze się bawić, bać się, cieszyć się, denerwować się.

8. LEKCJA ÓSMA

- 8.29. boisz się? a. Tak, bardzo się **boję**. *Yes, I'm very afraid.*
 b. Nie, wcale się nie **boję**. *No, I'm not at all afraid.*

dobrze się bawisz?, cieszysz się?, denerwujesz się?, dziwisz się?, martwisz się?, nudzisz się?, wstydzisz się?

8.30. *Reciprocal się*. Put each phrase into the 1st person plural, with appropriate changes.

Często go widzę: **Często się widzimy**. *We see each other often.*

a. Bardzo go lubię.	e. Dobrze go znam.
b. Bardzo ją kocham.	f. . Zawsze kłóczę się z nim.*
c. Nigdy się z nią nie zgadzam.*	g. Rzadko ją widzę.
d. Często ich spotykam.	h. Poznałem ich kiedyś.

* Replace **z nią**, **z nim** with **ze sobą**.

8.31. *Impersonal się* in 'how' questions. Translate into Polish:

a. How does one go there?	e. When does one return?
b. How long does one wait?	f. How does one write that?
c. How does one go to Łódź?	g. Why does one say it that way?
d. How does one do that?	h. Where does one buy that?

8.32. 'As soon as'. Use the future tense, and the perfective aspect if possible.

pisać list, wracać do domu: **Napiszę** ci list, jak tylko **wrócę** do domu. *I'll write you a letter you as soon as I return home.*

a. urządzać przyjęcie, sprzątać mieszkanie;	c. kupować sobie nową koszulę, mieć czas
b. pytać profesora, widzieć go	d. robić śniadanie, brać prysznic-shower

8. LEKCJA ÓSMA

- e. gotować obiad, robić zakupy
- f. pić mleko, jeść płatki-*cereal flakes*
- g. jechać do Warszawy, jeść śniadanie
- h. iść do pracy, znaleźć parasol
- i. czytać ten artykuł, palić papierosa
- j. dawać ci gazetę, czytam ją
- k. pomagać ci, móc

- l. iść z tobą na kawę, pisać ten list
- m. zapraszać Ewę na przyjęcie, znajdować jej adres
- n. mówić ci, wiedzieć
- n. poznawać twojego kolegę, mieć czas
- o. wracać do domu, kończyć tę pracę

8.33. **trzeba** 'one must' plus the infinitive; use perfective infinitives.

pytam profesora: Trzeba **zapytać** profesora. *One should ask the professor.*

kupuję nowy samochód, przestaję palić, wracam do domu, piszę zadanie, czekam na taksówkę.

sklep monopolowy wine and spirits store. **sklep motoryzacyjny** auto parts store. It seems that in the wind-farm village of Margonin, one can buy alcoholic beverages and autoparts under the same roof.

dworzec kolejowy train station, **na dworcu kolejowym** at the train station

The fancifully designed, recently renovated Wrocław main (**główny**) train station (**dworzec**).

8.E. Poczekamy

We've missed the train. Let's go to the bar and wait for the next one.

Piotr: Przepraszam, spóźniłem się. Która jest godzina?

Sorry, I'm late. What time is it?

Patrycja: Niedługo będzie dziewiąta.

Soon it will be nine.

Piotr: Ojej! Teraz chyba nie zdążymy na pociąg. Przepraszam. To moja wina.

Oh dear! Now we probably won't make the train. I'm sorry. It's my fault.

Patrycja: Nasz pociąg już odjechał, ale nie przejmuj się. Będzie następny.

Ours already left, but don't worry about it. There will be another one.

Piotr: Następny będzie dopiero za dwie godziny.

The next one will be only in two hours.

Patrycja: Wielka rzecz. <Nie ma problemu.> Pójdziemy do baru i poczekamy.

Big deal. <No problem.> We'll go into the bar and wait.

8. LEKCJA ÓSMA

Zapamiętaj:

Kiedy będzie następny pociąg?
Która jest godzina?
Następny pociąg będzie dopiero za dwie
godziny.
Nasz pociąg już odjechał.
Nie ma problemu.
Nie przejmuj się.

Nie zdążymy na pociąg.
Niedługo będzie godzina dziewiąta.
Poczekamy w barze.
Pójdziemy do baru i poczekamy.
Przepraszam, spóźniłem się
To moja wina.
Wielka rzecz.

Uwagi

bar *m* bar, fast-food place.
dokąd *av* to where
dworzec *dworca mi* station (train or bus)
dopiero *av* only (in time expressions)
główny *aj* main, chief
następny *aj* next, subsequent
nie ma problemu no problem.

odjechać –*jadę jedziesz pf, impf odjeżdżać*
leave, depart
ostatni *aj* last. **ostatni raz** last time
zdążyć –*zę -żysz pf* manage to do on time.
zdążyć na pociąg make a train
wyrozumiąły *aj* understanding

Pytania

1. Która jest teraz godzina (w rozmowie)? Która godzina będzie za dwie godziny? O której jest następny pociąg?
2. Na co czekają Piotr i Patrycja? Czy oni zdążą na ten pociąg? Czyja to jest wina?
3. Czy to jest ostatni pociąg? Kiedy będzie następny? Czy wiemy, kim oni są, dokąd jadą, i po co? Jeśli nie, to wymyśl-*think up* coś (inaczej niż w 'prawdziwej historii').
4. Gdzie Patrycja proponuje pójść i poczekać na następny pociąg? Jak myślisz, dlaczego Patrycja jest taka wyrozumiąta-*understanding*, kiedy Piotr się spóźnia?
5. Czy jest dworzec kolejowy w twoim mieście? Często jeździsz pociągiem?
6. Jeśli jest dworzec kolejowy w twoim mieście, to dokąd można stamtąd łatwo jechać?
7. Kiedy ostatni raz jechałeś (jechałaś) pociągiem? A może nigdy nie jechałeś (jechałaś) pociągiem, a podróżowałeś (-aś) tylko samochodem, autobusem lub samolotem?
8. Czy kiedyś nie zdążyłeś (zdążyłaś) na samolot czy na pociąg? Co wtedy zrobiłeś (zrobiłaś)?
9. Jak najlepiej zabić czas, kiedy trzeba na coś poczekać? Na co czasami trzeba długo czekać?

Prawdziwa historia

Piotr i Patrycja to brat i siostra. Są na *studiach* we Wrocławiu. Wracają razem pociągiem do domu do Poznania do rodziców na *święta wielkanocne*. *Umówili się*, że spotkają się na dworcu *kolejowym* za kwadrans dziewiąta, ale Piotr się spóźnił, i jeszcze nie kupił biletu. Jest już za późno. Nie zdążą na ten pociąg. Chyba już odjechał. To nie jest żaden problem, mówi Patrycja, która dzisiaj jest *wyjątkowo wyrozumiała*. Będzie następny pociąg za dwie godziny. Mogą pójść do baru *przy dworcu*, poczekać, i porozmawiać. Zresztą *na co dzień* brat i siostra nie mają czasu na zwykłą *rozmowę*.

studia *pl form* (higher) studies. **święta wielkanocne** Easter holidays. **zwykły** *aj* normal, ordinary. **umówić się** *-wie -wisz pf, impf* **umawiać się** arrange, set a date. **kolejowy** *aj of kolej* railway. **wyjątkowy** *aj* exceptional. *av* **wyjątkowo**. **wyrozumiały** *aj* understanding. **przy dworcu** next to, attached to the station. **na co dzień** on an everyday basis. **rozmowa** *f* conversation.

Pytania do Piotra: Dlaczego się spóźniłeś na pociąg? Zaspąłeś-*oversleep*? Zbyt długo pakowałaś walizkę? Jak długo planujesz być w domu na święta? Czy masz w walizce brudną bieliznę-*underwear* z całego semestru, żeby matka mogła dla ciebie ją uprać-*laundry*? Czy chętnie wracasz do rodzicielskiego-*parents'* domu czy raczej czujesz się tam skępowany?

Pytania do Patrycji: Czy Piotr jest młodszy czy starszy od ciebie? O ile lat? Co zabierasz do domu na święta? Podręczniki, żebyś mogła się uczyć? Co właściwie studiujesz na uniwersytecie? Masz dobre oceny-*grades*? Co planujesz podczas-*during* wizyty w domu? Czy będziesz spotykać się ze swoimi kolegami i koleżankami ze szkoły średniej-*high-school*?

Parowozownia Wolsztyn (Wolsztyn steam locomotive barn and museum). The town of Wolsztyn, in west-central Poland near Poznań, boasts the only active roundhouse for steam locomotives in all of Europe, with a stable of over a dozen different models. Many are still working locomotives operating along a regularly scheduled route linking Wolsztyn, Poznań, and Leszno.

8. LEKCJA ÓSMA

8.E. GRAMATYKA

WAYS OF SAYING 'WHY'? The neutral word for inquiring as to reason or cause is **dlaczego**. The phrase **po co** *how come, what for?* is colloquial and somewhat accusatory. The word **czemu** *why, how come* expresses sympathy; see

Dlaczego się śmiejesz? *Why are you laughing?* (earnest inquiry)

Po co pytasz? *What are you asking for?* (accusatory).

Czemu płaczesz? *Why are you crying?* (sympathetic).

The use of **co** or **czego** by themselves in the sense of 'why' is rude:

Co ty tak śmiesznie wyglądasz? *What you do you look so ridiculous for?*

Czego się gapisz? *What are staring for?*

VERBS OF HOUSEHOLD ROUTINE AND PERSONAL GROOMING

	Imperfective	Perfective
bathe	kąpać się <i>kąpię, kąpiesz</i>	wykąpać się
brush teeth	myć zęby <i>myję, myjesz</i>	umyć
comb one's hair	czesać się <i>czeszę, czeszesz</i>	uczesać się
do homework	odrabiać <i>-am -asz lekcje</i>	odrobić <i>bię -bisz</i>
do the dishes	zmywać <i>-am -asz naczynia</i>	zmyć <i>zmyję, zmyjesz</i>
do the wash	robić <i>-bię -bisz pranie</i>	zrobić pranie
drink (tea)	pić <i>piję, pijesz (herbatę)</i>	wypić
eat breakfast	jeść <i>jem, jesz, jedzą śniadanie</i>	zjeść
fall asleep	zasypiać <i>-am -asz</i>	zasnąć <i>zasnę, zaśniesz</i>
get dressed	ubierać się <i>-am -asz</i>	ubrać się <i>-biorę -bierzesz</i>
get undressed	rozbierać się <i>-am -asz</i>	rozebrać się <i>-biorę -bierzesz</i>
get up	wstawać <i>wstaję, wstajesz</i>	wstać <i>wstanę, -niesz</i>
leave the house	wychodzić z domu <i>-dę -dzisz</i>	wyjść z domu <i>wyjdę -dziesz</i>
lie down	kłaść się <i>kładę, kładziesz</i>	położyć się <i>-żę -żysz</i>
play with ball	bawić się <i>-wię -wiesz z piłką</i>	ubawić się
put on (coat)	wkładać <i>-am -asz (płaszcz)</i>	włożyć <i>-żę -żysz</i>
shave (self)	golić się <i>-lę -lisz</i>	ogolić się
sleep	spać <i>śpię, śpisz</i>	pospać <i>sleep a bit</i>
take a shower	brać prysznic <i>biorę, bierzesz</i>	wziąć <i>wezmę, weźmiesz</i>
tidy up	sprzątać <i>-am -asz</i>	posprzątać
wake up	budzić się <i>-dę -dzisz</i>	obudzić się
wash (self)	myć się <i>myję, myjesz</i>	umyć się
wash	myć <i>myję, myjesz</i>	umyć

Co ona robi?

Describe the pictures, using the verbs of everyday activity above (or other verbs and words you know). A number of the verbs are reflexive. Feel free to comment on gender stereotyping. Is this girl an orphan (**sierota**)?

8. LEKCJA ÓSMA

8.E. ĆWICZENIA

8.33. *Review of words for means of transportation, and Instrumental of means:*

- bus: a. Pojedziemy **autobusem**. *We'll go by bus.*
                  b. Już nie zdążymy na **autobus**. *We won't make the bus by now.*
train, taxi, trolley, samolot.

8.34. Statements and Responses. Translate, and practice developing into fuller conversations.

1. Are you building a new house? Yes, we've been building one (go) for three years already.	Actually not. I don't live very close to here.
2. Why is the construction taking so long? There are problems with the workers and the materials.	10. I'm surprised you're not happy. I don't understand why.
3. When are you moving? Next month.	11. Are you worried? Yes, I'm very worried.
4. Do you know each other? Yes, we've known each other for a long time.	12. You should ask the professor. No, I'm a little embarrassed.
5. I'm surprised you're not bored. Why? I'm really having a good time.	13. Do you want to meet him? Yes, I'd gladly meet him.
6. I'm curious where you met each other. That's our secret (tajemnica).	14. When will you tell me? I'll tell you tomorrow.
7. Julek and I like each other a lot. I'm not at all surprised.	15. When will you do that? I'll do it in a moment.
8. What a chance meeting! Indeed.	16. Here come my sisters. Yes, I see them.
9. It turns out (Okazuje się) that we're neighbors.	17. What were you doing when I saw you yesterday? I was visiting my friend.
	18. Do you live near here? No, I'm here by accident (przypadkiem).

19. We'll miss the train.
No problem, there'll be another one.

20. The next train is in two hours.
Then we'll go to a bar and wait.

21. How does one say 'sunscreen'
in Polish?
I have no idea.

22. You're probably bored.
No, I'm not at all bored.

23. I'm having a good time.
I'm glad.

24. We won't make our train.
Our train already left.

25. Who is that?
That's Mrs. Klimczak.

26. I'm sorry, I'm late.
No problem.

27. When do you usually shave?
I usually shave before breakfast.

28. When does the lesson begin?
Soon.

29. Do they always quarrel?
No, not always, but often.

30. Who were you quarreling with?
With my neighbor.

31. Where did you meet each other?
That's our secret.

32. I didn't know that you knew each other.
Yes, we've known each other for a long
time.

8.35. Fill in the blanks:

1. **Anna i ja jesteśmy ---.**
old friends

2. **Bardzo ---.**
like each other

3. **Będę czekała na ciebie ---.**
in front of the movie theater

4. **---, gdzie się poznaliście?**
I'm curious

5. **Co (wy) ---?**
are you reading

6. **Co mówią ---?**
those people

7. **Co panie ---?**
are reading

8. **Co państwo ---?**
are saying

9. **Co państwo tu ---?**
are doing

10. **Czy ty ---?**
having a good time

11. **Co za ---.**
an encounter

12. **Codziennie ---.**
(I) bathe

13. **Czemu ---?**
are you crying

14. **Czy panowie ---?**
smoke

8. LEKCJA ÓSMA

---

15. **Czy ty i Anna ---?**
know each other well
16. **Już nie zdążymy ---.**
for the train
17. **Często ---.**
(we) see each other
18. **Często ---.**
(we) meet each other
19. **Często ---.**
(we) help each other
20. **Następny pociąg będzie ---.**
in three hours
21. **Dlaczego ---?**
are you laughing
22. **Drzwi ---.**
is (are) closing
23. **Dziękuję, ale teraz ---.**
I don't have time
24. **--- idziemy na zakupy.**
Ewa and I
25. **Golę się ---.**
before breakfast
26. **Były kłopoty ---.**
with the workers.
27. **Dlaczego praca ---?**
take so long
28. **Idzie moja żona ---.**
with the children
29. **Ja jestem tu ---.**
by chance
30. **Ja mieszkam tu --- .**
very near
31. **Jak dziecko ---?**
is called
32. **--- po polsku "computer science"?**
How does one say
33. **Jak tam ---?**
does one go
34. **Jak to ---?**
does one write
35. **Trzeba ---**
stay at home
36. **Kot ---.**
is washing itself
37. **Lekcja ---.**
is beginning
38. **Mam nadzieję, że ---.**
you are telling the truth
39. **Moje siostry ---.**
are laughing
40. **Może ---.**
another time
41. **Idę tam ---.**
together with my neighbors
42. **Nasze dzieci ---.**
are playing
43. **Trzeba zapytać ---.**
the professor
44. **Zawsze mówię ---.**
the truth
45. **Znamy się ---.**
for a long time
46. **Nie ---.**
be afraid
47. **Nie ---.**
worry
48. **On (ona) na pewno ---.**
will know
49. **Oni zawsze ---.**
are quarreling
50. **Następny pociąg będzie ---.**
in two hours
51. **Przedstawię cię ---.**
to them
52. **Ja go ---.**
will ask
53. **To nasza ---.**
secret

54. **Pójdziemy do baru i ---.**

wait

55. **Trochę ---.**

I am embarrassed

56. **Dopiero ---.**

we have just met

57. **Już nie --- na pociąg.**

(we) won't make

58. **Kiedy państwo ---?**

are moving?

59. **Zawsze są kłopoty ---.**

with materials

60. **Ci państwo --- nowy dom.**

are building

12.36. Vocabulary in a grammatical context. Replace the word or phrase with another word or phrase that fits grammatically and logically into the context.

1. Nie **dziw** się!

2. Widzisz **ich**? Czekam na **nich**.

3. Co państwo **robili**?

4. Dlaczego państwo się **śmieją**?

5. Dzięki **tobie** nie muszę się **śpieszyć**.

6. Idę **do kina** razem z **nią**.

7. Idzie brat z **narzeczoną**.

8. Zbyszek jest moim starym **znajomym**.

9. Zbyszek i ja jesteśmy starymi **znajomymi**.

10. Spotykam się z moim **profesorem**.

11. **Spotykam się** z moim profesorem.

12. Ona musi tu **zostać**.

13. Pojadę tam **taksówką**.

14. Mam kłoty z moim **mieszkaniami**.

15. Kłóczę się z moimi **rodzicami**.

16. O której będzie **film**?

17. Będę czekała przed **kinem**.

18. Czy będziesz tam siedział **cały dzień**?

19. Zaraz **ci** to **pokażę**.

20. **Trochę** się **śpieszę**.

21. Chętnie zjem **śniadanie**.

22. Będziemy tu **czekali**.

23. Będziemy **musieli** czekać.

24. Bożena i ja zwykle się **rozumiemy**.

25. Cieszę się, że się nie **martwisz**.

26. **Golę się** przed śniadaniem.

27. **Golę się** przed śniadaniem.

28. Golę się przed **śniadaniem**.

29. Drzwi się **zamykają**.

30. Jest mi **zimno**.

31. Wcale się nie **dziwię**.

32. Jak to się **mówi**?

33. Jak tam się **idzie**?

34. Lekcje się **kończą**.

8. LEKCJA ÓSMA

Mini-lekcja: przegląd imiestowów *Overview of Participles*

Polish has a well developed system of verbal adjectives (participles), verbal adverbs (gerunds), and verbal nouns, in both Perfective and Imperfective aspects. Their proper full description belongs to a more advanced course. Here is a brief sketch, which will help one deal with forms that may be encountered. The verb of illustration in the chart below is **pisać** -szę -szesz *impf*, *pf* **napisać** write.

	imperfective	perfective
gerund	pisząc <i>while writing</i>	napisawszy <i>having written</i>
active part.	piszący (<i>who is</i>) <i>writing</i>	(none)
passive part.	pisany <i>written (impf)</i>	napisany <i>written (pf)</i>
verbal noun	pisanie <i>the writing (impf)</i>	napisanie <i>the writing (pf)</i>

1. THE IMPERFECTIVE GERUND may be formed by adding **-c** to the 3.pers.pl. present (of an imperfective verb only): **piszą**, hence **pisząc** (*while*) *writing*; **idą**, hence **idąc** (*while going*). As the examples show, it can often be translated as 'while doing something'. See **Pisząc list, nucilem starą piosenkę**. *While writing a letter, I hummed an old song*.

2. THE PERFECTIVE GERUND is easy to form but it is going out of use and will rarely be encountered in speech. It can often be translated as "after having done something." **Napisawszy list, włożyłem go do koperty**. *Having written the letter, I inserted it into an envelope*.

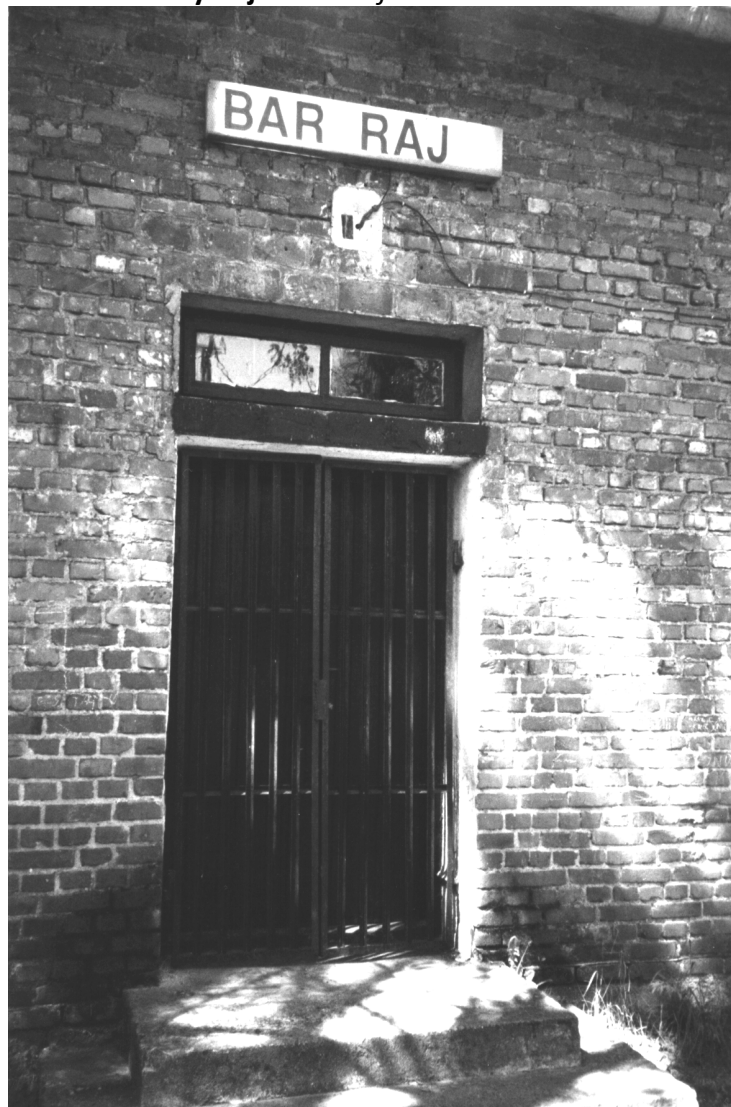
3. THE IMPERFECTIVE PARTICIPLE may be formed by adding adjective endings to the imperfective gerund: **czytając**, hence **czytający czytająca czytające**, *masc.pers .pl. czytający (who is) reading*; **idąc**, hence **idący idąca idące**, *masc.pers.pl. idący (who is) going*.

4. PASSIVE PARTICIPLES describe objects on which an action has been carried out. The Imperfective Passive Participle **pisany** means 'being written'. The Perfective Passive Participle **napisany** means 'having been written'. Some verbs form the passive participle with the suffix **-n-** (as **napisany**), while others use the suffix **-t-**, as **zamknięty** 'closed, shut', from **zamknąć** 'close, shut'. The Perfective Passive Participle is often used in a passive construction with the verb **zostać**: **Ten list już został napisany**. *That letter has already been written*.

5. A VERBAL NOUN is a noun derived from a verb which still retains many of the properties of the verb, including aspect. Both **pisanie** and **napisanie** are usually translated as writing, the first referring to action in progress, the second to an accomplished act. Verbal nouns often occur with the prepositions **przy** *while, during*, **przed** *before*, and **po** *after*, and they are often

followed by a noun in the Genitive case (Lesson 9): **Po napisaniu tego listu pójdę spać** *After writing that letter-G I'll go to bed.* Additionally, verbal nouns often occur in phrases following the preposition **do**, as in **woda do picia** *drinking water*, **nic do zrobienia** *nothing to do*, **nie do zrozumienia** *incomprehensible*, **nie do pomyślenia** *unthinkable*, and many others.

Bramy Raju *Gates of Paradise*

Bar "Raj" Paradise Bar, outside Łódź. One wonders what behind these gates justifies this hangout's name.

8. LEKCJA ÓSMA

Konwersacje uzupełniające

A. Kłamią

- Czy chciał(a)byś mieszkać na wsi?	<i>Would you like to live out in the country?</i>
- Za nic na świecie.	<i>Not for anything in the world.</i>
- Dlaczego?	<i>Why?</i>
- Bo nie znoszę brudu, nie przepadam za zwierzętami, i wszyscy moi znajomi mieszkają w mieście.	<i>Because I can't stand filth, I'm not crazy about animals, and all my acquaintances live in the city.</i>
- Mówią, że mieszkanie na wsi jest zdrowsze.	<i>They say that living in the countryside is healthier.</i>
- Kłamią.	<i>They lie.</i>

wieś *wsi* f village. **we wsi** in a village. countryside. **na wsi** in the countryside. **świat** *mi* world. **na świecie**. **znieść** *zniosę zniesiesz pf, impf znosić -szę -sisz* stand, bear, tolerate. **brud** *mi* dirt, filth. **przepadać** *-am -asz za+I* be crazy about. **kłamać** *-mię -miesz* lie, fib.

B. Jestem wegetarianką

- Czy mogę cię kiedyś zaprosić na obiad?	<i>Can I ask you out to dinner sometime?</i>
- Jak najbardziej, ale pamiętaj, że jestem wegetarianką.	<i>Absolutely, but remember that I'm a vegetarian.</i>
- Czy jednak jesz rybę?	<i>Do you nevertheless eat fish?</i>
- Czy ryba to jest jarzyna?	<i>Is fish a vegetable?</i>
- Nie wiem, nie znam się na botanice.	<i>I don't know. I'm not a botany expert.</i>

jak najbardziej *av* absolutely yes. **jarzyna** *f* (cooked) vegetable. **znać się** *-am -asz na+L* be an expert on. **botanika** *f* botany.

C. Mam słabą pamięć.

- Musimy koniecznie się spotkać.	<i>We absolutely have to meet.</i>
- Dobrze, ale gdzie?	<i>O.K., but where?</i>
- Tam, gdzie zwykle <jak zawsze>.	<i>The same place as usual <as always>.</i>
- Nie pamiętam, gdzie to jest.	<i>I don't remember where that is.</i>
- Nie pamiętasz baru "Tęcza"?	<i>You don't remember the Rainbow bar?</i>
- Ten przy ulicy Szczurzej?	<i>The one on Rat Street?</i>
- No tak, jak mogłeś (mogłaś) nie pamiętać?	<i>Well yes, how could you not remember?</i>
- Mam słabą pamięć.	<i>I have a weak memory.</i>

konieczny *aj* necessary. *av* koniecznie. tęcza *f* rainbow. szczur *ma* rat. *aj* szczurzy. słaby *aj* weak. pamięć *f* memory.

D. Wielka rzecz

- Daj portfel i zegarek.	<i>Give me you wallet and your watch.</i>
- Nie mam zegarka.	<i>I don't have a watch.</i>
- To portfel i komórkę.	<i>Then your wallet and you cell phone.</i>
- Dobrze, ale proszę nie strzelać. Mam żonę i dzieci.	<i>O.K., but please don't shoot. I have a wife and children.</i>
- Wielka mi rzecz. Ja też mam żonę i dzieci.	<i>Big deal. I also have a wife and children.</i>

strzelać *-am -asz* shoot

E. Obłoki

- Popatrz: widzę obłok w kształcie barana.	<i>Look: I see a cloud in the shape of a ram.</i>
- To prędzej kielbasa niż baran.	<i>That's more like a sausage than a ram.</i>
- Bo on zmienił kształt w przeciągu sekundy.	<i>Because it changed shape in the space of a second.</i>
- A tamten wygląda jak rekin.	<i>And that cloud over there looks like a shark.</i>
- Rzeczywiście. Właśnie zjadł kielbasę.	<i>Indeed. It just ate the sausage.</i>

obłok *mi* cloud. kształt *mi* shape. baran *ma* ram. prędzej *comp av* sooner, quicker, faster. zmienić *-nię -nisz pf, impf* zmieniać change. ciąg *mi* sequence, stretch, course. w ciągu *+G* in the course of.

8. LEKCJA ÓSMA

F. Mandat *traffic ticket*

Policjant: Gdzie jedziemy tak szybko?

Where are we going so fast?

Kierowca: Dzień dobry, panie sierżancie!

Hello, sergeant, I'm driving to my parents for the holidays.

Jadę na święta do rodziców.

Very nice, but a bit too fast.

Policjant: Bardzo ładnie, ale trochę za szybko.

Kierowca: Przepraszam, nie zauważyłem.

Excuse me, I didn't notice.

Policjant: Na następny raz niech pan będzie bardziej spostrzegawczy.

Next time be more observant.

Kierowca: Z pewnością będę.

For sure I will be.

Policjant: Tymczasem na przypomnienie wypiszę panu mandat.

In the meantime as a reminder I'll write you out a ticket.

spostrzegawczy *aj* observant. **mandat** *mi* (traffic) ticket.

G. Nawzajem

- **Kasia!** Co ty robisz?

Kasia! What are you doing here?

- **Jak to co?** Pracuję tu.

What do you mean? I work here.

- **Pracujesz jako kelnerka?**

You work as a waitress?

- **No.** Już drugi rok tu pracuję. Co ci podać?

Right. I've worked here for two years already. What can I give you?

- **Nie wiem.** Muszę się zastanowić.

I don't know. I have to think it over.

- **To wrócę za chwilę.** Miło cię zobaczyć.

Then I'll return in a bit. Nice to see you.

- **Nawzajem.**

Likewise.

podać *-dam -dasz -dadzą pf, impf* **podawać** *-daję -jesz* serve. **nawzajem** *av* likewise.

H. Z lodem

Kazik! Co tu robisz?

Kazik! What are you doing here?

Jak to co? Pracuję tu.

What do you mean? I work here.

Pracujesz jako barman?

You work as a bartender?

Tak. Czemu się dziwisz? Co ci nalać?

Yes. What are you surprised at? What can I pour you?

Martini z lodem.

A martini on the rocks.

Nie podaję martini z lodem. Musi być bez lodu.

I don't serve a martini on the rocks. It has to be without ice.

lód *lodu mi* ice. **okropność** *f* abomination.

8. LEKCJA ÓSMA

Konwersacja uzupełniająca

D. Koszmar *nightmare*.

- Wyglądasz na bardzo zabieganą dzisiaj.	<i>You look very harassed today.</i>
- Bo jestem. Wróciłam wczoraj z wakacji i mam mnóstwo rzeczy teraz do odrobienia.	<i>Because I am. I returned yesterday from vacation and now have a load of things to catch up on.</i>
- Zawsze jest trudno wrócić do rzeczywistości. Gdzie byłaś?	<i>It's always difficult to return to reality. Where did you go?</i>
- Pojechaliśmy z całą rodziną samochodem do Chorwacji.	<i>We went by car with the whole family to Croatia.</i>
- Ładnie było?	<i>Was it nice?</i>
- Ładnie, ale podróż tam i z powrotem była koszmarem.	<i>Yes, but the trip there and back was a nightmare.</i>

zabiegany *aj* extremely busy, harassed. **mnóstwo** *n* enormity. **odrobić** *-bię -bisz pf, impf odrabiać* catch up on. **rzeczywistość** *f* reality. **podróż** *f* journey, trip. **tam i z powrotem** there and back. **koszmar** *mi* nightmare.

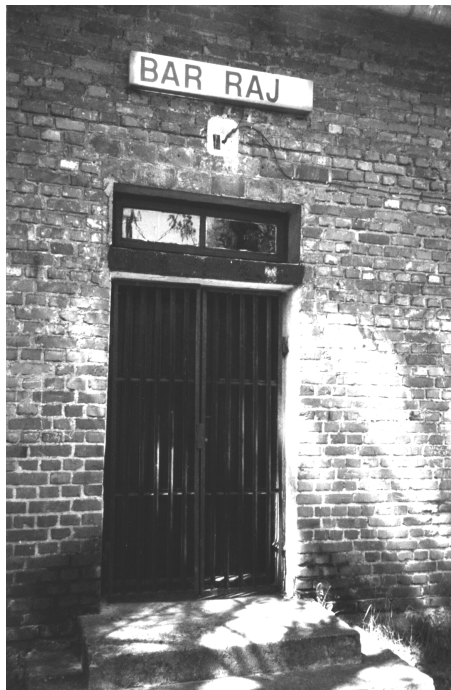
0

Bramy rajy gates of paradise

8. LEKCJA ÓSMA

Bar "Raj" Paradise Bar, outside Łódź. One wonders what behind these gates justifies this hangout's name.

Rozbójnik brigand, robber.

Bar Rozbójnik

Robber's Roost.

This roadside bar shows promise of living up to its name.

